

Uppföljning av Kretsloppsplanerna för Gävle, Hofors, Ockelbo, Sandviken och Älvkarleby för halva 2023 samt för 2024

Sammanfattning

Denna rapport är den andra övergripande uppföljningen av arbetet med Kretsloppsplanerna för Gävle, Hofors, Ockelbo, Sandviken och Älvkarleby. Uppföljningen avser halva 2023 samt 2024.

Kretsloppsplanerna ska följas upp på två sätt: dels inom respektive kommun, dels ur ett kommungemensamt perspektiv. Respektive kommunstyrelse ansvarar för kommunens uppföljning av Kretsloppsplanen, med fokus på de mål för vilka de kommunala verksamheterna är särskilt viktiga aktörer. Gästrike återvinnare ansvarar för att ta fram en årlig uppföljning ur ett kommungemensamt perspektiv med fokus att synliggöra framgångar, utmaningar och brister i syfte att bidra till lärande och erfarenhetsutbyte. Denna uppföljningsrapport är en sådan övergripande uppföljning, den andra som gjorts. Fokus i denna uppföljning ligger på att berätta om aktiviteter och erfarenheter som gjorts. Fokus ligger inte på att redovisa utfall av mått och mätetal.

Rapporten innehåller en kort inledning och bakgrund om Kretsloppsplanerna samt en övergripande sammanställning med exempel på erfarenheter. I bilagor finns redovisning av erfarenheter från respektive kommun och från Gästrike återvinnare. I bilagor finns även uppföljning av de mål som Gästrike återvinnare har statistik för samt uppföljning av målet om avloppsslam.

I denna rapport finns exempel, erfarenheter och lärdomar att använda. Innehållet i rapporten är en möjlighet för verksamheterna att hitta goda exempel att inspireras av inför arbetet framöver. Det är upp till respektive kommun och verksamhet att använda materialet på lämpligt sätt, till exempel som underlag i verksamhetsplaneringen, underlag till förbättringsförslag eller att ta kontakt med verksamheter som genomfört intressanta åtgärder.

Rapporten har sammanställts utifrån underlag från kommunerna, av AnnaCarin Söderhielm, hållbarhetsstrateg hos Gästrike återvinnare.

Inför nästa uppföljning är det värdefullt med återkoppling från verksamheterna om nyttan med uppföljningen. För att fånga upp erfarenheter och tankar finns därför en enkät med tre korta frågor. Välkommen att bidra med dina reflektioner via enkäten som du hittar här: [Utvärdering av nyttan med uppföljningen](#)

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
1 Inledning	6
1.1 Syfte med uppföljningsrapporten	6
1.2 Avgränsning och reservation.....	6
1.3 Metod	7
1.4 Rapportens struktur.....	7
2 Kretsloppsplanerna	8
2.1 Bestämmelser om kommunala avfallsplaner.....	8
2.2 Syftet med Kretsloppsplanerna	8
2.3 Framtagandet	8
2.4 Genomförande och uppföljning	8
2.5 Förlängning av Kretsloppsplanerna till 2028.....	9
2.6 Nästa revidering.....	9
3 Övergripande reflektion om genomförandet	10
4 Hur går arbetet med målen	11
4.1 Förebygga resursslöseri	11
4.2 Minska gifter i kretsloppet	11
4.3 Återanvända	11
4.4 Återvinna.....	12
4.5 Hålla rent och snyggt.....	13
5 Hur går arbetet med nycklarna till framgång	14
5.1 Ökad beteendeinsikt.....	14
5.2 Tydligt ansvar, tydlig organisation och styrning.....	14
5.3 Nyttan för målgrupperna.....	15
5.4 Ökad kunskap och förståelse	15
5.5 Tidig och hållbar fysisk planering.....	15
5.6 Hållbara inköp	15
5.7 Värdeskapande samverkan och gemensamt lärande	16
6 Exempel på aktiviteter i olika verksamheter	17
6.1 Ledning och styrning.....	17
6.2 Övergripande planering och hållbarhet	17
6.3 Fysisk planering	17
6.4 Vård och omsorg.....	18
6.5 Utbildning	19
6.6 Energi.....	19

6.7	Bostads- och fastighetsbolag	20
6.8	Tekniska	20
6.9	Avfall och återvinning	21
6.10	Kost.....	21
6.11	Kultur och fritid, turism mm.....	22
6.12	IT.....	22
6.13	Miljötillsyn	23
6.14	Service.....	23
6.15	Näringslivsavdelningar	23
6.16	Arbetsmarknadsenheter	23
6.17	Övrigt.....	24

Bilaga 1 Erfarenheter per kommun..... 25

Gävle	26
Hofors	37
Ockelbo	42
Sandviken	49
Älvkarleby	56
Gästrikre återvinnare	62

Bilaga 2 Uppföljning av målet om avloppsslam 70

Bilaga 3 Uppföljning av de mål som Gästrikre återvinnare har statistik för 72

1 Inledning

Kretsloppsplanerna för Gävle, Hofors, Ockelbo, Sandviken och Älvkarleby beslutades av respektive kommunfullmäktige hösten 2021 och gällde ursprungligen för åren 2021 – 2025. Samtliga kommunfullmäktige beslutade under våren 2025 att förlänga Kretsloppsplanerna att gälla till och med 2028.

Många verksamheter i kommunerna är viktiga i arbetet för att nå målen i Kretsloppsplanerna. Det innebär att genomförandet är komplext och att vi behöver hitta fungerande sätt att arbeta med Kretsloppsplanerna. Här behöver alla hitta sina möjligheter. En viktig del i genomförandet är uppföljning och lärande.

I denna rapport finns exempel, erfarenheter och lärdomar att använda. Innehållet i rapporten är en möjlighet för verksamheterna att hitta goda exempel att inspireras av inför arbetet framöver. Det är upp till respektive kommun och verksamhet att använda materialet på lämpligt sätt, till exempel som underlag i verksamhetsplaneringen, underlag till förbättringsförslag eller att ta kontakt med verksamheter som genomfört intressanta åtgärder.

1.1 Syfte med uppföljningsrapporten

Syftet med denna uppföljningsrapport är framför allt att bidra till lärande och erfarenhetsutbyte och vara ett underlag för dialog om det fortsatta arbetet för att bidra till målen i Kretsloppsplanen. I rapporten finns exempel och erfarenheter att ta tillvara och bygga vidare på.

Kretsloppsplanerna ska följas upp på två sätt, dels inom respektive kommun, dels ur ett kommungemensamt perspektiv. Respektive kommunstyrelse ansvarar för kommunens uppföljning av Kretsloppsplanen, med fokus på de mål för vilka de kommunala verksamheterna är särskilt viktiga aktörer. Gästrike återvinnare ansvarar för att ta fram en årlig uppföljning ur ett kommungemensamt perspektiv med fokus att synliggöra framgångar, utmaningar och brister i syfte att bidra till lärande och erfarenhetsutbyte. Denna uppföljningsrapport är en sådan övergripande uppföljning.

1.2 Avgränsning och reservation

Kretsloppsplanerna och uppföljningsrapporten har fokus på arbete som sker i de kommunala verksamheterna. Uppföljningsrapporten redovisar exempel på arbete som genomförts och pågår.

Fokus i denna uppföljning ligger på att berätta om aktiviteter och erfarenheter som gjorts, inte på att redovisa utfall av mått och mätetal, även om viss mätning redovisas i bilaga 3.

Alla verksamheter i alla kommuner har inte lämnat underlag till denna uppföljning och det finns förmodligen intressanta aktiviteter som genomförts men inte fångats upp i uppföljningen.

Denna rapport avser andra halvan av 2023 och hela 2024. Uppföljning av arbetet för 2022 och första halvan av 2023 finns i en tidigare rapport. Ta gärna del av vad som gjordes 2022 och halva 2023 i uppföljningsrapporten för dessa år.

Sådant som inte hanteras i denna uppföljning

I denna uppföljning har fokus varit att samla exempel på åtgärder som genomförts och som bidrar till att nå målen i Kretsloppsplanen eller som är exempel på nycklar till framgång. Det finns delar i Kretsloppsplanerna som inte har uppsatta mål och som inte har ingått i denna uppföljning:

- Nedlagda deponier
- Avfall som uppstår i kommunala verksamheter, t ex sand från gatusopning och fyllnadsmassor.
- Anläggningar
- Insamlingssystem

1.3 Metod

Uppföljningen av hur arbetet med Kretsloppsplanerna har gått under halva 2023 och under 2024 har gjorts genom att inhämta information från kommunala verksamheter och från andra uppföljningar. Arbetssättet har fångat mycket av det som görs, men säkert inte allt. Arbetet med uppföljningen har genomförts på följande sätt:

Gävle

Information har hämtats från Gävle kommuns miljöbokslut 2024 samt tillhörande underlag.

Hofors

Information har hämtats från underlag som samhällsplanerare på Västra Gästriklands samhällsbyggnadsförvaltning har sammanställt.

Ockelbo

Information har hämtats från underlag som administrativ chef på Ockelbo kommun har samlat in från kommunens verksamheter.

Sandviken

Information har hämtats från underlag som samhällsplanerare på Västra Gästriklands samhällsbyggnadsförvaltning har sammanställt.

Älvkarleby

Information har hämtats från underlag som utredare på Älvkarleby kommun har sammanställt.

1.4 Rapportens struktur

Första delen av rapporten är en sammanfattande överblick över arbete med Kretsloppsplanerna. I avsnitt 4 och 5 finns exempel på genomförda åtgärder som bidrar till Kretsloppsplanens mål och framgångsnycklar. I avsnitt 6 finns exempel på genomförda åtgärder i olika typer av verksamheter. I bilaga 1 finns utförligt underlag med genomförda aktiviteter hos respektive kommun och hos Gästrik återvinnare. I bilaga 2 finns uppföljning av målet om avloppsslam. I bilaga 3 finns uppföljning av de mål som Gästrik återvinnare har statistik för.

2 Kretsloppsplanerna

Kretsloppsplanerna finns att läsa på respektive kommuns webbplats och på www.gastrikeatervinnare.se.

Kretsloppsplanen bör läsas parallellt med denna uppföljningsrapport.

2.1 Bestämmelser om kommunala avfallsplaner

I miljöbalken 15 kap 41 § framgår att det för varje kommun i Sverige ska finnas en avfallsplan som ska antas av kommunfullmäktige. Naturvårdsverket har meddelat föreskrifter om kommunala avfallsplaner om förebyggande och hantering av avfall ([länk till NFS 2020:6](#)) och även en tillhörande vägledning ([länk till vägledning om kommunala avfallsplaner](#)). Gävle, Hofors, Ockelbo, Sandviken och Älvkarleby har valt att kalla dessa planer för Kretsloppsplaner eftersom det på ett bra sätt beskriver vad de handlar om och att de har ett bredare innehåll än avfall.

2.2 Syftet med Kretsloppsplanerna

Syftet med Kretsloppsplanerna framgår av kapitel 3 och kan kort sammanfattas i att:

- Bidra till en cirkulär ekonomi
- Vara ett verktyg och stöd
- Utveckla samverkan och arbetsprocesser
- Bidra till stolthet och en bra plats att leva på

2.3 Framtagandet

Förslag till Kretsloppsplaner togs fram under 2019-2020. Samråds- och beslutsprocessen skedde under 2021. Planerna beslutades i respektive kommun hösten 2021. Det fanns en projektorganisation med styrgrupper och arbetsgrupper i kommunerna. Arbetet med upplägg och erfarenheter finns beskrivet i en projektrapport.

2.4 Genomförande och uppföljning

I Kretsloppsplanerna beskrivs genomförandet i kapitel 5 och uppföljningen i kapitel 6. Att genomföra och följa upp styrdokument som omfattar fem kommuner med dess nämnder, gemensam nämnd, bolag och förbund är komplext och arbetet behöver utvecklas utifrån förutsättningar i respektive kommun, bolag och förbund.

Tanken när Kretsloppsplanerna beslutades var att respektive kommun följer upp de mål där de kommunala verksamheterna är viktiga aktörer och att Gästrike återvinnare följer upp de mål där förbundet är en viktig aktör, samt att Gästrike återvinnare även

sammanställer en kommungemensam uppföljning med fokus på erfarenheter och lärande.

Vid denna andra uppföljning har kommunerna följt upp arbetet inom respektive kommun. Gästrike återvinnare har inhämtat information från dessa underlag till den övergripande uppföljningen

2.5 Förlängning av Kretsloppsplanerna till 2028

Samtliga fem kommunfullmäktige beslutade under våren 2025 att förlänga Kretsloppsplanerna att gälla till och med 2028.

2.6 Nästa revidering

Kretsloppsplanerna gäller till och med 2028 och de kommer att behöva revideras inför 2029. Det blir inte ett lika omfattande arbete som det var att ta fram planerna 2019-2021, men ändå ett arbete som behöver ägnas omsorg. Mål kan behöva justeras, nulägesbeskrivning uppdateras och andra delar i planen förtydligas. Organisation och resurser för arbetet behöver planeras. Tidplan och upplägg för nästa revidering är något som bör diskuteras och beslutas under 2026.

Regeringen presenterade hösten 2024 en promemoria med titeln *Reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning och för mer cirkulär ekonomi*. Ett av förslagen i promemorian var att det ska bli frivilligt för kommuner att upprätta avfallsplaner/kretsloppsplaner. De nya förslagen är ännu (november 2025) inte beslutade, men kan innebära förändrade förutsättningar för kommunernas planering. Gästrike återvinnare föreslår att förbundet och medlemskommunerna inväntar beslut och därefter resonerar om hur förbundet och kommunerna ser på arbetet med Kretsloppsplaner efter 2028.

3 Övergripande reflektion om genomförandet

Av de svar som lämnats i arbetet med uppföljningen framgår att det finns ett engagemang på många håll för de frågor som Kretsloppsplanen handlar om, vilket är en styrka att bygga vidare på.

Flera verksamheter har beskrivit att Kretsloppsplanen inte har varit i fokus hittills, men att det trots det har gjorts en hel del bra saker. Förmodligen går det att åstadkomma fortsatt och ökad framdrift genom större systematiskt fokus på arbetet. Givetvis i relation till och med hänsyn till andra viktiga frågor som också behöver uppmärksamhet och omsorg.

I kapitel 9 ”Nycklar till framgång” i Kretsloppsplanen finns sju nycklar till framgång beskrivna. Om vi använder dem så ökar sannolikheten för framgång i arbetet. Av de svar som lämnats finns flera exempel på att nycklarna används.

4 Hur går arbetet med målen

Här i avsnitt 4 lyfts några exempel som bidrar till de olika övergripande målen.

I bilaga 1 finns en utförlig redovisning per kommun och förbund av de erfarenheter som framkommit i svaren.

4.1 Förebygga resursslöseri

- Samtliga kommuner arbetar aktivt med att förebygga matsvinn i kommunala verksamheter.
- Gästrike återvinnare, Gävle kommun och Gävle Energi stödjer Matakuten.
- Gavlegårdarna och Gavlefastigheter bygger enligt kriterier för Miljöbyggnad Silver vid nyproduktion. Från och med 2023 inkluderas förebyggande och återbruk.
- Sandviken erbjuder Klimatlådan på alla skolor och förskolor.
- Gävle kommun och Gästrike återvinnare har genomfört en webbsänd Cook along att inspirera till att minska matsvinn
- För att minska matsvinnet på de särskilda boendena arbetar Ockelbo med att skapa en lugn och trivsamtidsmiljö.
- IT-kontoret i Sandviken har förlängt livslängden för administrativa datorer från 4 till 5 år.
- Många verksamheter har slutat använda engångsmuggar i plast.

4.2 Minska gifter i kretsloppet

- Tillsynsmyndigheterna arbetar aktivt med information och tillsyn när det gäller farligt avfall från verksamheter och upplever att verksamheterna numera har god koll på detta.
- Det finns flera exempel på aktivt arbete för att minska användandet av produkter med farliga ämnen.
- Gävle Energi krävställer att kläder som köps in inte ska innehålla farliga ämnen.
- Gavlefastigheter ställer krav på brandskyddsutrustning, både på innehåll i nya produkter och på omhändertagande av gammal vätska vid omladdning av släckare.

4.3 Återanvända

- Samtliga kommuner arbetar aktivt med återanvändning av möbler inom kommunerna, via möbelpooler.
- Det har startats upp en arbetsgrupp för återbruk av byggmaterial genom Gävle klimatavtal. Det har mynnat ut i konkreta återbruksprojekt som till exempel vid rivning av lägenheter i Valbo. Gavlegårdarna, Gavlefastigheter

och Gästrike återvinnare ingår i arbetsgruppen för återbruk av byggmaterial inom Gävle klimatavtal.

- Gavlegårdarna arbetar bland annat med följande
 - Inför rivningen av kvarteret Markheden i Valbo med 120 lägenheter har Gavlegårdarna genomfört en återbruksinventering och sedan praktiserat riktlinjerna för återbruk. Allt material katalogiseras i CC-Build för att sedan användas internt eller av annan användare.
 - Flera rivningsprojekt är på gång och återbruksinventeringar kommer att göras kopplat till ovanstående aktiviteter.
- Det finns ännu ingen etablerad återbruksverksamhet för byggmaterial i större skala i någon av kommunerna i dagsläget, men försök har genomförts på återvinningscentralen i Sandviken och arbete pågår inom Gävle Klimatavtal för att etablera möjlighet till återbruk av byggmaterial.
- Näringslivs- och arbetsmarknadsavdelningen i Älvkarleby har lyft fram och stöttat lokala företag som erbjuder reparationstjänster, second hand och återbruk i nyhetsbrev, webb och sociala medier.
- IT-kontoret i Sandviken arbetar aktivt med avyttring av uttjänta IT-produkter. IT-produkterna skickas till leverantör för avidentifiering och lagringsmedia raderas och går ej att återskapa. Den utrustning som efter genomförd radering, eventuella uppgraderingar och reparationsinsatser är fullt fungerande och har lång livslängd säljs vidare till IT-återförsäljare i Sverige och inom EU.

4.4 Återvinna

- I Ockelbo sorterar alla enheter inom förskolan matavfall och förpackningar tillsammans med barnen och arbetar med återvinningsmaterial vid skapande aktiviteter.
- Ockelbogårdar har utökat antalet återvinningsrum/hus för att alla fastigheter ska ha möjlighet till fastighetsnära sortering av avfall.
- Hoforshus fortsätter med planering av utbyggnad av återvinningsrum i fastighetsbeståndet. I detta ingår även information till våra hyresgäster.
- Gavlegårdarna fortsätter att arbeta riktat i berörda områden för att öka utsorteringen och minska det dyra restavfallet.
- Gavlegårdarna har inlett ett samarbete med Freetrailer som innebär att deras hyresgäster kan låna släpvagn gratis för att köra bort grovavfall till återvinningscentralen.
- Ockelbogårdar och Hoforshus har inspirerats av Gavlegårdarnas initiativ och tillhandahåller också gratis släpvagn som hyresgästerna kan nyttja.
- Gästrike återvinnare driver ett stort projekt, "Närsorterat" för att införa fastighetsnära insamling av förpackningar från alla hushåll i enlighet med de nya bestämmelserna i lagstiftningen om att förpackningar ska hämtas fastighetsnära och under kommunalt ansvar. Gästrike återvinnare började införa fastighetsnära insamling av pappers- och plastförpackningar med nya kärl till småhus under hösten 2024 samt arbetar vidare med att införa Närsorterat i flerbostadshus.

4.5 Hålla rent och snyggt

- Antalet deltagare i Håll Sverige rents skräpplockardagar ökade i samtliga kommuner från 2020 till 2023. Under 2024 hade den ökat i tre av kommunerna och minskat i två.

	2020	2021	2022	2023	2024	2025		Skillnad 2020-2023	Skillnad 2020-2024
Gävle	14 414	14 821	14 752	15 553	15 765	13 299		+ 8%	+ 9%
Hofors	347	342	1030	778	1383	857		+ 124%	+ 299%
Ockelbo	194	275	467	199	491	376		+ 3%	+ 153%
Sandviken	1 925	2 050	2 666	2 529	1 655	987		+ 31%	- 14%
Älvkarleby	983	1373	1569	1107	775	810		+ 13%	- 21%

- Gävle har under fyra år i rad utsetts till årets Håll Sverige rent-kommun.
- Gävle, Sandviken, Ockelbo och Älvkarleby har e-tjänster där medborgare kan anmäla nedskräpning.
- Allt fler evenemang i kommunerna genomförs med allt större fokus på hållbarhet.
- Ockelbogårdar har gjort en översyn av antalet papperskorgar och deras placering på områdena för att underlätta att använda dem. Flyttar eller kompletterar vid behov.
- I Gävle har Kultur lyft frågan om hållbara evenemang på uppföljningsmöten med avtalsföreningar. När föreningar söker kulturstöd för evenemang har det lagts till information om hållbara evenemang i e-tjänsten för ansökan.
- I Gävle tog Fritid inför badsäsongen 2024 bort soptunnorna vid Hilleviksbadet och Gammel Annabadet och besökare hänvisades till att ta med sig skräpet hem. En utvärdering av säsongen visar på att nedskräpningen vid dessa badplatser har minskat jämfört med när det fanns sopkärl på platsen.

5 Hur går arbetet med nycklarna till framgång

Här i avsnitt 5 lyfts några exempel på arbete med nycklarna till framgång.

I bilaga 1 finns en utförlig redovisning per kommun och förbund av de erfarenheter som framkommit i svaren.

5.1 Ökad beteendeinsikt

- Gävle kommun arbetar aktivt och systematiskt med Lärande för hållbar utveckling på samtliga stadier. I detta är ett viktigt fokus att öka elevernas handlingskompetens.
- Gävle kommun har drivit projektet "Hållbar vardag" som pågick under ett år och avslutades maj 2024.
- Gästrike återvinnare arbetar aktivt med att öka medarbetares kunskap och förmåga när det gäller beteendeförändring och har genomfört flera workshops på temat beteendeförändring.
- IT-kontoret i Sandviken har fokus på hantering av uttjänt utrustning ex vid datorutbyten. Kontoret har informerat verksamheterna om vikten att all gammal utrustning återlämnas till IT-kontoret. Större kontroll att all utrustning lämnas tillbaka till IT-kontoret enligt livscykelhanteringen.

5.2 Tydligt ansvar, tydlig organisation och styrning

- Sandviken fortsätter arbetet med att utveckla den ordinarie styrning- och ledningsprocessen utifrån intentionerna i Kretsloppsplanen.
- I Sandviken under 2024 så har Minskad klimatpåverkan varit ett av kommunfullmäktiges strategiska områden. Detta innebär att samtliga nämnder har ett ansvar att vara med och bidra till den riktningen. Under 2024 har det också bedrivits ett arbete för att utveckla styrning- och ledningsprocessen kopplat till de kommunala bolagen.
- IT-kontoret i Sandviken har tagit fram tydliga interna rutiner för hantering av all uttjänt IT-utrustning
- I Gävle följs Kretsloppsplanen upp samordnat med uppföljningen av det Miljöstrategiska programmet. Det görs för att förenkla och samla uppföljning i ett och samma dokument.
- Socialtjänsten i Hofors har haft en genomgång av målen (och nu uppföljning) av Kretsloppsplanen på ett chefsmöte. Efterfrågar ett enkelt material som enhetschefer kan ha med sig på APT för att informera om Kretsloppsplanen.

- Flera verksamheter beskriver att Kretsloppsplanen inte har varit i fokus, men att det ändå gjorts många bra saker.
- Gästrike återvinnare arbetar medvetet för att få in relevanta mål från Kretsloppsplanen i förbundets verksamhetsplan.

5.3 Nyttan för målgrupperna

- Den här nyckeln handlar om att det är viktigt att målgrupperna (som framgår i kapitel 8 i Kretsloppsplanen och är framför allt de kommunala verksamheterna) upplever att Kretsloppsplanens mål och åtgärder är relevanta och till nytta. Om målgrupperna känner sig berörda, inkluderade, engagerade och viktiga samtidigt som de ser sin roll och potential att bidra i sammanhanget, då finns goda förutsättningar för framgång.
- I arbetet med uppföljningen av Kretsloppsplanerna har några personer framfört att uppföljningsarbetet är till nytta för att påminna om och aktualisera arbetet med genomförandet av Kretsloppsplanerna. Flera personer har å andra sidan reflekterat kring att Kretsloppsplanen inte är känd och att det inte skett något aktivt arbete med genomförandet utifrån själva planen.
- En nytta som nämnts är de kunskapshöjande webinarier som den regionala Kretsloppsplanegruppen ordnat inom ramen för arbetet med Kretsloppsplanerna.

5.4 Ökad kunskap och förståelse

- I Gävle bidrar Lärande för hållbar utveckling till att elever och även vårdnadshavare väljer en hållbar livsstil genom framtaget material för "Hållbarhetsvecka".
- Gävle kommun fortsätter att genomföra Agenda 2030 utbildning internt. En digital utbildning är också framtagen som kan användas.
- I Älvkarleby lyfts att kommunens möbelpolicy nu är spridd och känd bland kommunens verksamheter.

5.5 Tidig och hållbar fysisk planering

- I Ockelbo pågår ett arbete att utse en ny plats för återvinningscentral.
- Gästrike återvinnare bidrar i plan- och byggprocesser med att yttranden och påminna om vikten av rätt utformade, placerade och dimensionerade återvinningsrum.

5.6 Hållbara inköp

- Utbildning för inköpssamordnare inom Gävle kommunkoncern "Kostnadseffektiv och hållbar upphandling" har genomförts och en "Lathund Miljö och Klimat i upphandling Gävle kommun" har tagits fram.
- Gävle Energi har under 2024 genomfört en repetitionsutbildning för de medarbetare som gör olika typer av inköp och upphandlingar.

- Upphandlingsmyndighetens material nämns som ett viktigt stöd.
- Det finns behov att ytterligare utveckla arbetet med upphandling och inköp.

5.7 Värdeskapande samverkan och gemensamt lärande

- Det finns en regional Kretsloppsplanegrupp där kommunerna i Gävleborg och Älvkarleby samverkar i vissa delar kring genomförandet av Kretsloppsplanerna, framför allt i att öka kunskap. Kretsloppsplanegruppen har arrangerat ett antal webinarier.
- I arbete med upphandlingar så samarbetar Hofors med Sandvikens kommun.
- Löpande samverkan med Västra Gästriklands samhällsbyggnadsförvaltning och Medborgarservice Sandviken, som är de som ofta har första kontakten med medborgarna som ringer in och har frågor.
- Gästrikre återvinnare har startat ett nätverk för fastighetsägare, för ökad återvinning och resurshushållning.

6 Exempel på aktiviteter i olika verksamheter

Här i avsnitt 6 redovisas exempel utifrån olika vad verksamheter rapporterat (exempel från både 2022, 2023 och 2024). Syftet med detta avsnitt är att visa exempel på vad som görs i samma typ av verksamhet i våra fem kommuner, som inspiration. Alla verksamheter har inte rapporterat aktiviteter. Verksamheter är också organiserade på olika sätt i kommunerna. Detta innebär en begränsning, men förhoppningsvis kan avsnittet ändå ge något.

I bilaga 1 finns en utförlig redovisning per kommun och förbund av de erfarenheter som framkommit i svaren.

6.1 Ledning och styrning

- Genomgång av Kretsloppsplanen och dess uppföljning på chefsmöte
- Arbeta aktivt för att få in Kretsloppsplanens mål i verksamhetsplanen
- Beslutat om förlängning av Kretsloppsplanerna
- Utveckla styrning- och ledningsprocessen kopplat till de kommunala bolagen
- Att det fortlöpande implementeras och arbetas med i alla verksamheter är en viktig nyckel för att få en kontinuitet i arbetet för att nå målen i Kretsloppsplanen.

6.2 Övergripande planering och hållbarhet

- Driva arbetet med Gävle Klimatavtal och tillhörande arbetsgrupper
- Gävle har tagit fram ett kommungemensamt dokument för kemikalier som ett stöd för kommunala verksamheter att uppnå mål i det miljöstrategiska programmet och Kretsloppsplanen.
- Gävle kommun har genomfört en förstudie för att kartlägga nuläge och förutsättningar för mer återbruk. Utifrån förstudien har några åtgärder genomförts, till exempel "Smarta kartan" och ett test med en återbrukshub i centrala Gävle.
- Initierat och medverkat i projektet Jakten på plasten.

6.3 Fysisk planering

- Checklista för hållbar exploatering i tidiga skeden, inledande planeringsarbete kring riktlinjer för markanvisningar samt förstudie för en strategi för hållbar exploatering har påbörjats.
- Riktlinjer för att minska och återanvända avfallsmassor vid byggnationer.
- Livsmiljö Gävle har tillsammans med Gästrike återvinnare utvecklat rutiner för att säkra avfallsfrågorna i den fysiska planeringsprocessen.

6.4 Vård och omsorg

- Att helt frångå engångsunderlägg till säng genom att endast föreskriva flergångs till enskild person.
- Att helt frångå engångs-set för katetersättning för att i stället använda flergångs.
- Att minska användandet av engångsömläggings-set.
- I verksamheterna påminner medarbetarna varandra så att tex plasthandskar och skoskydd i plast enbart används enligt fastställd rutin för att minska onödig användning.
- Äldreomsorgen har presenterat kostnader för trasiga/förstörda arbetskläder på APT för att öka kunskapen om vad det faktiskt kostar.
- På LSS har vi en "utegrupp" som åker runt och plockar skräp i vissa utomhusmiljöer, de åker även runt till kontor och boenden inom LSS och hämtar källsortering.
- Vi har systemstöd för kontinuerlig svinmätning i kök/matsal. Vågar med wifi som är kopplade till en app för uppföljning.
- Arbetet med handlingsplan har gett kunskap, insikt och förståelse men arbetet behöver fortsätta löpande över tid och kanske behövs också mer hjälp och styrning i att hitta vad var och en, både som verksamhet och individ, faktiskt kan göra och vilka effekter det får, både om vi gör och om vi inte gör. Viktigt att förmedla och faktiskt visa att vi alla kan göra skillnad men också att det inte bara ligger på individer utan att våra gemensamma ansträngningar tillsammans med organisationens ger resultat. Både ge hopp men också styra mot önskat beteende.
- Socialkontoret har tillsammans med miljöpedagog haft miljöworkshop där en handlingsplan med miljömål för detta år jobbades fram utifrån målen i Kretsloppsplanen och det Miljöstrategiska programmet. Planen följs upp på APT med jämna mellanrum för att se till att målen uppnås. Resten av enheterna planerar att göra detta i höst.
- För att minska matsvinnet på de särskilda boendena arbetar vi med att skapa en lugn och trivsamtidsmiljö där vi anpassar miljön till omsorgstagaren t.ex. med pedagogiska måltider. På särskilt boende gör vi frukost, förmiddags/eftermiddags/kvällsfika efter individuella önskemål. Tillhör så som potatis och grönsaker till lunch och middag tillagas av personalen och kan anpassas efter de boendes behov på enheten.
- Omsorgsförvaltningen har en kostgrupp med representanter från verksamheterna och servicekontoret, där vi bland annat pratar om matsedeln vilka maträtter som uppskattas och ogillas. En maträtt som inte gillas medför högre matsvinn och kan då uteslutas från matsedeln.
- Värt att poängtera är insikten av vikten av att utse ansvariga i verksamheterna för olika moment, att följa upp och utvärdera både genomförandet och resultat.
- Använder begagnade möbler, reparerar, samt har återanvänt till exempel handfat från Östangård till Tallmon.

6.5 Utbildning

- Systematiskt arbete med Lärande för hållbar utveckling
- Utbildning av Gävles egna kokkar i förskolan (35 st i dagsläget) som överträffar samtliga mål för hållbar och klimatsmart- ekologiskt, vegetariskt, närodlat, svenskproducerat samt att minimera matsvinnet.
- I Gävle har flera initiativ tagits för att möjliggöra återbruk av bygg- och rivningsavfall, till exempel pilotprojektet "Återbruk av byggmaterial och rivningsavfall vid ombyggnation av Vasaskolan i lärande på Polhemsskolan".
- Utbildning Gävle har infört sorteringsmöbler i sina verksamheter och samtidigt arbetat med stöd för beteendeförändring, till exempel på Solängsskolan.
- Utbildnings- och kulturförvaltningen i Ockelbo har tillsammans med Ockelbogårdar infört sorteringsmöbler i skolorna i kommunen.
- Överbliven mat säljs i matlådor på gymnasieskola - I ett pilotprojekt erbjuds nu personal och elever på en gymnasieskola i Gävle kommun att köpa en matlåda från kökets överblivna mat efter lunchserveringen. Syftet är att vi genom detta kan minska matsvinnet och därmed vårt klimatavtryck genom att inte kasta maten.
- 2021 satsade Utbildning Gävle på kemikaliesmarta utbytesinköp.
- Flera av chefer och administrativ personal deltog på skräpplockardagen i september 2022 som var gemensam i kommunen.
- Flera förskolor och skolor arbetar aktivt med att plocka skräp även när det inte är skräpplockardag, flera av förskolorna och skolorna kan dock bli bättre på att anmäla deltagande till skräpplockardagarna.
- Miljöpedagog har inspirerat förskolor till skräpplockning och barnen uttrycker att det är roligt att plocka skräp.
- Ledningsgruppen för Utbildnings- och kulturförvaltningen hade presentation och diskussion för att implementera Kretsloppsplanen tillsammans med VGS och Gästrike återvinnare. Mål och handlingsplan behöver bli en del i nämndens prioriterade mål för att underlätta uppföljning och fokusområden. Tydligare rutin för uppföljning så att det blir en röd tråd i ordinarie målarbete.
- Vi har använt oss av ett så kallat belöningsystem som gått ut på att eleverna fått samla stjärnor om svinnet understigit en viss mängd matsvinn. Har eleverna sedan fått ihop tillräckligt många har sedan belöningen varit att få välja favoriträtt en dag från vår meny.

6.6 Energi

- Gävle Energi har installerat en rökgaskondenseringsrening vid Johannes kraftvärmeverk vilken har inneburit en tydligt minskad förbrukning av framför allt ammoniak och lut.
- Gävle Energi har en intern rutin som berör hur profil- och arbetskläder ska hanteras.

6.7 Bostads- och fastighetsbolag

- Tillhandahåller gratis släpvagn till hyresgäster genom samarbete med Freetrailer
- Riktat arbete i områden där sorteringen behöver förbättras
- Aktivt arbete med att se till att papperskorgar är rätt placerade
- Miljöbyggnad Silver - Gavlegårdarna och Gavlefastigheter bygger enligt kriterier för Miljöbyggnad Silver vid nyproduktion. Från och med 2023 inkluderas förebyggande och återbruk.
- Krav på brandskyddsutrustning både innehåll i nya produkter och omhändertagande av gammal vätska vid omladdning av släckare.
- Krav på färger och metoder vid ommålningsprojekt
- Att ställa krav på framtida demontering och återanvändning vid nybyggnationer och ombyggnationer. Exempel från rivning av hus på Nordost och i Bomhus.
- Gavlefastigheter och Gästrike återvinnare har samarbetet för att ordna sorteringskärl till skolgårdar.
- Hållbart Sätra - ett samverkansprojekt mellan Gavlegårdarna och Gästrike Återvinnare för bättre utsortering utifrån positiva erfarenheter från Nordostprojektet.
- Gavlegårdarna medverkar sedan 2023 i Håll Sverige rents nätverk Hållbara kvarter för att minska nedskräpning i områdena. En aktivitet är att medverka under Skräpplockardagarna.
- Minskad skadegörelse - Nolla Sabbat fortsätter sitt arbete med att arbeta förebyggande för minskad skadegörelse. Fokus under 2022 har bland annat varit att möta ungdomar och vårdnadshavare samt att delta på fritidsaktiviteter.
- Hoforshus har under 2023 byggt tre nya återvinningsrum på Göklundsvägen. I samband med att återvinningsrummen togs i bruk så har Hoforshus informerat bland annat genom att tillsammans med Gästrike återvinnare knacka dörr och prata med hyresgästerna. Satsningen med återvinningsrummen på Göklund har varit framgångsrik med ett gott Samarbete mellan Gästrike återvinnare, Västra Gästriklands samhällsbyggnadsförvaltning och Hoforshus. Hoforshus kommer att fortsätta satsningen på återvinningen kommande år med bland annat information till våra hyresgäster.
- Älvkarlebyhus har haft temakvällar för våra hyresgäster i samarbete Gästrike återvinnare.
- Nya återvinningsrum möjliggör en förbättring av sorteringen.
- Aktivt plocka bort skräp för att det inte skall se nedskräpat ut.

6.8 Tekniska

- Bygg och rivningsavfall sorteras och i förekommande fall återanvänds där det är möjligt
- Samarbete med Gästrike återvinnare, exempelvis sortering av farligt avfall och inlämning till återvinningsstation
- Elavfall sorteras och i förekommande fall återanvänds där det är möjligt
- Vi är på väg att införa ett nytt felanmälningssystem där medborgarna kan göra felanmälan gällande vägar, parker, belysning, klotter m.m. Möjlighet kommer att finnas för att ta ut statistik där man kan se om det är exempelvis vissa områden

som är mer drabbade för att då kunna sätta in extra åtgärder. Vi ser även över områden om där finns behov av fler sopkorgar eller hundlatriner (vi tömmer dessa med egen personal).

- E-tjänst för nedskräpning via VGS i Sandviken, egen e-tjänst för övergivna och skrotade fordon (samarbete med VGS).
- På förekommen anledning tar vi i vissa fall ansvaret för att sanera efter nedskräpningsärenden.
- Vid vår rivningsentreprenad vid Säljan (2022) så bevarades en timmerstomme och återbyggdes i Högbo Bruk.
- Kommunen arbetar aktivt med klottersanering genom samarbete mellan Sandvikenhus och Tekniska kontoret

6.9 Avfall och återvinning

- Införa fastighetsnära insamling av förpackningar från alla småhus och flerbostadshus.
- Informerar och utbildar.
- Arbetar aktivt för att förbättra sorteringen på återvinningscentralerna så att mer material går till materialåtervinning.

6.10 Kost

- Matsvinnsmätningar
- Digital egenkontroll i alla kök
- Bjuder in personalen till inspirationswebbinarium om minskat matsvinn två gånger per år. Det har visat sig att webinarium ger ett större deltagarantal för det möjliggör att flera har tid att vara med.
- Vi har lyft medvetenheten hos eleverna genom att visa på hur mycket vi kastar på en dag, vecka osv vi kommer göra denna uppföljning igen till höst för att se om det minskar. Vi kommer även att till hösten ta ett krafttag med att sälja klimatlådor med mat som blir över.
- När vi säljer klimatlådor kommer vi uppmuntra att man har egen matlåda i glas med sig.
- Vi har som mål i vår verksamhetsplan att minska både serveringssvinnet och tallrikssvinnet och vi utgår från målen som är satt i Kretsloppsplanen. Vi fortsätter att mäta serveringssvinnet varje dag på alla skolor och förskolan.
- Tallrikssvinnet mäter vi under en 4 veckors period varje termin. Varje skola har ett mål och om det uppfylls får eleverna en belöning.
- Ett gott exempel är att vi dagligen får en frånvarorapport för varje skola så att vi kan slutbereda rätt mängd mat.
- Ett annat bra exempel är att vi ska införa en ny rutin där föräldrar som har barn med specialkost kontaktar mottagningsköket där barnet går och anmäler frånvaro.
- Ett område där vi har problem är att under loven anmäler föräldrarna att barnen ska gå på fritids men att ca 50% uteblir och det blir mat över.
- Klimatlådan är ett gott exempel, vi erbjuder den på alla skolor och förskolor.
- Vi ska även göra en film i höst om matsvinn som ska visas för elever i åkF-6.

6.11 Kultur och fritid, turism mm

- Medarbetare har deltagit vid Håll Sverige Rents idélabb om minskad användning av engångsplast vid events.
- Hetvattentvätt i stället för kemikalier, köpt in en hetvattentvätt med vilken maskiner, båtar och fordon kan rengöras utan att använda kemikalier.
- Minskad användning av kemikalier. Fjärran höjder badet har infört nya städrutiner vilket har effektiviserat verksamheten och bidragit till minskad användning av kemikalier.
- Sportoteket lånar ut sport- och friluftsutrustning, där cyklar och skridskoutrustning har varit populärast.
- I samverkan med stadsdelsnärverkets "stadsdelsturne" har Sportotekets mobila verksamhet varit ute i planeringsområdena Brynäs, Sätra, Andersberg och Bomhus och träffat medborgare under 4 dagar.
- Fjärran höjder badet har infört nya städrutiner vilket har effektiviserat verksamheten och bidragit till minskad användning av kemikalier.
- Eventet "Invigning av Gävlebocken" är ett årligen hållbart event. Under 2023 ska Kulturenheten se över att utvalda event som de ansvarar för kan bli hållbara event.
- Lovaktiviteter tillsammans med Haga Science Center
Genom lekande lärande får besökare testa allt från gruvbrytning via VR (virtual reality) till att med metalldetektorer hitta metallskräp i sand. Här får de även utforska metaller och vart i världen det utvinns och sedan vad de kan användas till. De får ta del av hållbarhetsaspekten och cirkulär ekonomi genom att de får se och lista ut vad som kan återvinnas, hur det återvinnas och vad man kan göra med efteråt.
- Varje år utvärderar och förbättrar vi evenemanget för att bli mer hållbart. Utifrån utvärderingen av 2022 års nationaldagsfirande har vi under 2023 bland annat anlitat Högbo Bruks Gårdsförening i syfte att erbjuda endast lokalproducerad och hållbar mat under evenemanget.

6.12 IT

- När det gäller att förbättra livscykelhanteringen av bärbar elektronik så har Gävle ett systematiskt arbete för detta och Sandviken har förlängt livstiden på bärbara datorer från 3 till 4 år och på stationära datorer från 4 till 5 år.
- Förlängt livslängden för administrativa datorer från 4 till 5 år.
- Samarbete med IT-leverantörer om återtag för återbruk och återvinning
- IT-kontoret har arbetet med att ta fram en rutin för Hantering av uttjänta mobiltelefoner på samma sätt som vi gör med datorer. Vi har dock haft problem med det då många användarna av mobiltelefoner ej har varit urloggade när telefonen har återlämnats till IT-kontoret. Telefonen måste då i stället skrotas i stället för att återanvändas/avyttras. Arbete pågår för att lösa problemet, ex information till användare och få till en bra rutin även för detta.

6.13 Miljötillsyn

- Vi arbetar fortsatt med tillsyn av farligt avfall och dokumentation av detsamma, det är stående avsnitt i våra inspektionschecklistor och vid brister dokumenteras det i inspektionsrapporterna och följs upp vid nästkommande inspektion. De flesta av de verksamheter vi inspekterar har numer mycket bra koll på det här.
- Inspektion av bygg- och rivningsavfall genomfördes 2023. Det vi då tittar på är hur bygg- och rivningsavfall sorteras och om det görs enligt gällande lagstiftning. Dock jobbar inte vi med att förebygga bygg- och rivningsavfall.

6.14 Service

- Fasar ut soppåsar
- Stöder och hjälper övriga förvaltningar med råd om sopsortering.
- Städ jobbar hårt för att få bort papperskorgar och endast ha sorteringskärl av någon form
- Hofors kommun har övergått till att städa med ultrarent vatten i stället för med kemikalier med lyckat resultat.
- Städar till största del kemikaliefritt med mikrofiber moppar, mikrofibertrasor och diamanttrondeller.

6.15 Näringslivsavdelningar

- Näringslivsenheten i Gävle har träffat många företag och pratat om cirkularitet och ett flertal företag vill öka takten med cirkulära affärsmodeller.
- Över lag jobbar vi för att öka hållbarhetsaspekten i allt som kopplar an till våra företag. Exempelvis har vi jobbat tillsammans med Biosfärområdet Älvlandskapet Nedre Dalälven som tagit fram ett koncept för besöksnäringföretag i området att kunna Biosfärmärka sina verksamheter. Då handlar många punkter i företagets/organisationens hållbarhetsplan om just sopsortering, val av material, råvaror, transporter etc för en hållbar helhetssyn.
- Vi har lyft fram och stöttat lokala företag som erbjuder reparationstjänster, second hand och återbruk i nyhetsbrev, webb och sociala medier. I dialog med företag har vi också uppmärksammat affärsmöjligheter kopplat till cirkulär ekonomi.

6.16 Arbetsmarknadsenheter

- Arbetsmarknadsenheten (AME) har parallellt arbetat kopplat till målområdet, där insatser har genomförts genom samarbete med lokala second hand-butiker samt kommunens egen verksamhet Verkstad och service. Genom detta arbete har AME bidragit till förlängd livslängd på produkter genom reparation, återbruk och återvinning, skapande av arbetslivserfarenhet och sysselsättning för personer som står långt från arbetsmarknaden, inom uppgifter direkt kopplade till cirkulär ekonomi och hållbar utveckling samt social hållbarhet, genom att erbjuda meningsfulla arbetsuppgifter som samtidigt ger miljönytta.

6.17 Övrigt

- Samtliga kommuner har uppskattade verksamheter med återbruk av möbler inom kommunerna

Bilaga 1 Erfarenheter per kommun

I denna bilaga finns erfarenheter från samtliga fem kommuner och från Gästrikre återvinnare. Erfarenheterna är redovisade per kommun och förbund.

Strukturen skiljer sig mellan kommunerna, vilket beror på att kommunerna har följt upp på olika sätt utifrån respektive kommuns förutsättningar.

Gävle

Gävle kommun följer upp arbetet med Kretsloppsplanen i kommunens miljöbokslut. Exempelen i detta avsnitt är hämtade ur Gävle kommuns miljöbokslut för 2024 och tillhörande underlag. Materialet finns hos Övergripande planering hos Styrning och stöd.

Status för målen i Kretsloppsplanen

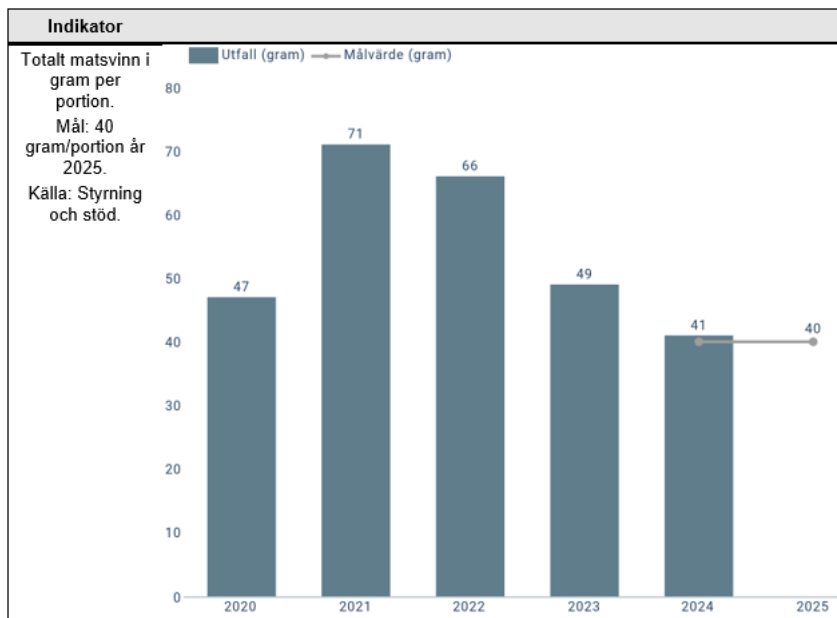
Målområde Förebyggande av resursslöseri		
Mål	Bedömning	Kommentar
Förebygga Matsvinn	●	Årlig matsvinnsmätning
Förebygga funktionellt livsmedelssvinn	◆	Stöd till Matakuten
Förebygga engångsartiklar av plast	◆	Krav i upphandlingar
Förebygga bygg- och rivningsavfall	◆	Återbruk byggmaterial
Förebygga elavfall	◆	Insamling elektronik
Förebygga hushållsavfall	◆	Ingår i Gästrike återvinnarens uppdrag
Målområde Minska gifter i kretsloppet		
Inget farligt avfall i restavfall	◆	Plockanalys Gästrike återvinnare
Farligt avfall från verksamheter	◆	Miljötillsyn
Upphandla produkter utan farliga ämnen	◆	Krav i upphandlingar
Målområde Återanvända		
Mer grovavfall till återbruk via återvinningscentraler	◆	Pilot Gästrike återvinnare
Använda och köpa in begagnade produkter	◆	Möbelpoolen
Återanvändning och reparation av saker (förstudie/pilot)	●	Förstudie Ökad cirkularitet 2021
Återanvändning och reparation av bygg- och rivningsavfall (förstudie/pilot)	●	Förstudie Ökad cirkularitet 2021
Reparation av textil/arbetskläder	◆	Pilotprojekt GÅ
Målområde Återvinna		
Öka sortering och återvinning av matavfall	◆	Ingår i Gästrike återvinnarens uppdrag
Öka sortering och återvinning av förpackningar och tidningar	◆	Ingår i Gästrike återvinnarens uppdrag
Efterfråga återvunnen plast	◆	Krav i upphandlingar
Ta fram slamstrategi eller motsvarande	◆	Pågående arbete Gästrike vatten
Öka sortering och återvinning av textil	◆	Ingår i Gästrike återvinnarens uppdrag
Målområde Hålla rent och snyggt		
Ökad trygghet		Saknar underlag för bedömning
Fler deltagare i skräpplockardagar	●	Arbetas med kontinuerligt
Väl fungerande hantering av nedskräpningsärenden	◆	Digital inrapportering på gavle.se
Antalet skräpföremål ska minska (skräpmätning)	◆	Arbetas med kontinuerligt
Fler hållbara event	◆	Arbetas med kontinuerligt

Nedan följer exempel på arbete som bidrar till mål och framgångsnycklar.

Förebygga resursslöseri

Förebygga matsvinn

- För att inspirera att använda mer närproducerad, lagad mat efter säsong och minska matsvinn bjöds både invånare och kommunanställda in till ett digitalt inspirationsevent, "Cook along". Ett samarbete mellan Gävle kommun och Gästrike återvinnare.
- Matsvinnsmätning genomförd vecka 42. 83 000 portioner under 5 luncher ingick i mätningen. Då arbetar även pedagogerna med olika pedagogiska material med barn och elever kring matsvinn.
- Fritid arbetar med att minska matsvinnet i Hemlingbystugan. En analys från 2017 till idag (med undantag från pandemin då restaurangen var stängd) visar att Hemlingbystugan har minskat kostnaden för inköp av livsmedel samtidigt som intäkter ligger på samma nivå som innan pandemin. Detta genom att systematiskt och strategiskt jobbat med att köpa in produkter efter lägre pris och därefter göra menyer.
- Matsvinnet har minskat från 49 gram/portion år 2023 till 41 gram/portion år 2024. Förskola och skola är redan i mål då deras matsvinn låg på 38 respektive 39 gram per portion. Jämfört med basåret 2020 har det skett en minskning från 47 gram/portion till 41 gram/portion.

Förebygga funktionellt livsmedelssvinn

- Gävle kommun och Gävle Energi stödjer Matakuten

Förebygga engångsartiklar av plast

- Medarbetare från Kultur har deltagit vid Håll Sverige Rents idélabb om minskad användning av engångsplast vid events.
- Utbildning Gävles inköpare köper in enligt information och utbildning från Styrning och stöd.

Förebygga bygg- och rivningsavfall

- Miljöbyggnad Silver - Gavlegårdarna och Gavlefastigheter bygger enligt kriterier för Miljöbyggnad Silver vid nyproduktion. Från och med 2023 inkluderas förebyggande och återbruk.

Förebygga elavfall

- Gävle Energi köper in produkter som ska hålla länge och som kräver lite underhåll. Där det är möjligt ska produkterna ha en miljömärkning och innehålla återvunnet PCC-material, som plast och naturmaterial.

Övrigt inom Förebygga resursslöseri

- Gävle Energi köper in produkter som ska hålla länge och som kräver lite underhåll.

Minska gifter i kretsloppet

Farligt avfall från verksamheter

- -

Upphandla produkter utan farliga ämnen

- Gävle Energi krävställer att kläder som köps in inte ska innehålla farliga ämnen
- Under 2024 genomförde Gävle Energi en upphandling för städtjänster där krav ställdes på att städkemikalier inte får innehålla farliga ämnen.
- Gävle kommun har tecknat ett nytt avtal om städtjänster för kommunens förskolor, skolor, vårdboenden och administrativa lokaler. Leverantören ska intyga att de produkter som används vid städningen uppfyller kraven för Svanenmärkning, Bra miljöval eller liknande.
- Gavlefastigheter arbetar med följande:
 - Krav på produkter som används vid städning av våra lokaler.
 - Krav på brandskyddsutrustning både innehåll i nya produkter och omhändertagande av gammal vätska vid omladdning av släckare.
 - Krav på färger och metoder vid ommålningsprojekt

- Krav på material vid konstgräsupphandling
- Gävle Hamn AB bedriver ett certifierat miljöarbete utifrån miljö- och kvalitetsledningsstandarderna ISO 9000:1 och 1400:1. Miljöarbetet sker även utifrån det kommunövergripande miljöstrategiska programmet. Detta styr i huvudsak vår egen verksamhet inom exempelvis kemikalier men också upphandling av produkter och tjänster där vi ställer krav på leverantörers miljöarbete, hantering av kemikalier och inköp av produkter.

Övrigt inom Minska gifter i Kretsloppet

- -

Återanvända

Använda och köpa in begagnade produkter

- Genom kommunens möbelpool har cirka 598 ton CO₂e sparats genom återanvändning av möbler och inredning mellan maj 2020 och december 2024, vilket också har resulterat i en besparing på 28,9 miljoner kronor jämfört med att köpa nytt. Av detta har 6,2 miljoner kronor och 122 ton CO₂e sparats under 2024.
- Utbildning Gävle i samarbete med Gavlefastigheter, undersöker om det finns återbrukade möbler från Möbelpoolen att använda i våra verksamheter, innan det köps in nytt.
- I verksamhetsplanen för Gävle Energi finns målet att minst 70% av alla inköp av möbler för kontor ska vara återbruk och under 2024 blev siffran mellan 80-90%.

Återanvändning och reparation av prylar

- I samverkan med stadsdelsnärverkets "stadsdelsturne" har Sportotekets mobila verksamhet varit ute i planeringsområdena Brynäs, Sättra, Andersberg och Bomhus och träffat medborgare under 4 dagar.
- Sportotekets utlåning av material ökade under 2024 med 13% i jämförelse med 2023 års statistik. Under 2024 lånades det ut över 7000 artiklar.
- Inför flytten till Agnes kulturhus har Konst och kultur inklusive Gävle Konstcentrum sett över vad som kan återanvändas. Det som inte kunde tas med till Agnes återanvändes i första hand på Kulturskolan och vid Gasklockorna, i andra hand återbrukats genom kommunens möbelpool.
- I samband med uppförandet av Agnes Kulturhus har en del material återvunnits bland annat belysning, varav viss belysning återmonterats i det nya huset.
- Samordnat Smarta kartan-rundan den 9 november. 17 verksamheter deltog under lördagen och hade öppet för besökare. Smarta kartan är en digital karta där verksamheter som kan bidra till ökad återanvändning och mer hållbar konsumtion finns med.

- Utbildning Gävle själva och i samarbete med Gavlefastigheter, undersöker om det finns återbrukade möbler från Möbelpoolen att använda i våra verksamheter, innan vi köper nytt.
- Inom ramen för lärande för hållbar utveckling arbetar barn och elever med återbruk och återanvändning av produkter.

Återanvändning och reparation av bygg- och rivningsavfall

- Det har startats upp en arbetsgrupp för Återbruk av byggmaterial genom Gävle klimatavtal. Det har mynnat ut i konkreta återbruksprojekt som till exempel vid rivning av lägenheter i Valbo.
- Gavlegårdarna och Gavlefastigheter ingår i arbetsgrupp Återbruk av byggmaterial inom Gävle klimatavtal.
- Gavlegårdarna arbetar med följande
 - Inför rivningen av kv. Markheden i Valbo med 120 lgh har ABG genomfört en återbruksinventering och sedan praktiserat riktlinjerna för återbruk. Allt material katalogiseras i CC-Build för att sedan användas internt eller av annan användare.
 - Ställer krav på returemballage i vår AF, samt att vi skickar med vår miljöpolicy och i den står det att vi ska verka för att minimera avfall.
 - Kraven vid upphandling innebär också att det blir en ekonomisk fördel för alla inblandade då kostnaderna minskar vid bra utsortering i byggprojekt.
 - Har påbörjat arbetet med att se över förutsättningarna för en intern återbruksmarknad där vi tar hand om, och återbrukar wc-stolar, tvättställ, dörrar, tvättmaskiner mm. Arbetet beräknas komma i gång våren 2025.
 - Flera rivningsprojekt är på gång och återbruksinventeringar kommer att göras kopplat till ovanstående aktiviteter.

Reparation av textil/arbetskläder

- Gävle Energi har en intern rutin som berör hur profil- och arbetskläder ska hanteras.
- Gavlefastigheter arbetar med följande:
 - Fusion vid byte av logotype. 2024 Medarbetare har lämnat in sina arbetskläder med gammal logotype
 - Översyn av kläder med gammal logotype
 - Hela kläder tvättas och skickas till leverantör för omloggning av logotype

Övrigt inom Återanvända

- Gävle Energi återlämnar elektronik tex. mobiltelefoner och datorskärmar till vår leverantör för återanvändning och återbruk.
- Kommunens upphandlande IT-leverantör, för närvarande Advania, levererar årligen en Hållbar-IT rapport. Den senaste rapporten visar att av den IT-utrustning som återtagits under 2023 har 97 % av de enheterna cirkulerat vidare till andrahandsmarknaden och 7 % gått till återvinning.

- Det genomförs mindre åtgärder på flera håll för en mer cirkulär resursanvändning men för att växla upp arbetet till en mer storskalig nivå krävs ökade resurser. Det finns möjligheter att söka externa medel för cirkulär resursanvändning, vilket nu ses över.
- Riktlinjer för att minska och återanvända avfallsmassor vid byggnationer

Återvinna

Minska mängden restavfall

Öka sortering och återvinning av matavfall

Rätt sorterat matavfall (hög renhet)

Öka sortering och återvinning av förpackningar och tidningar

Åtgärder för ökad sortering bidrar till samtliga dessa mål och redovisas därför tillsammans.

- Gävle Energi har under året haft fokus på ökad sortering/återvinning av avfallet som lämnas vid huvudkontoret på Näringen. Utbildning av personal som arbetar "ute i fält" med stöd av Gästrikre återvinnare samt förbättrade sorteringsmöjligheter har genomförts.
- Samtliga återvinningskärl i Gävle Energis verksamhet har märkts om med de nya symbolerna från Avfall Sverige.
- Gavlegårdarna fortsätter att arbeta riktat i berörda områden för att öka utsorteringen och minska det dyra restavfallet.
-

Efterfråga återvunnen plast

- -

Öka återvinning av grovavfall på återvinningscentraler

- Gavlegårdarna har inlett ett samarbete med Freetrailer som innebär att Gavlegårdarnas hyresgäster kan låna släpvagn gratis för att köra bort grovavfall till återvinningscentralen på Sörby Urfjäll.

Ta fram slamstrategi

Se bilaga 2.

Öka sortering och återvinning av textil

- Utredning har genomförts av insamlingen av textilavfall i och med krav på utsortering fr.o.m. 2025.

- Diskussioner pågår med Gästrike återvinnare om hur textilhanteringen ska hanteras inom Gävle kommun och för Gavlegårdarnas hyresgäster.
- Gavlegårdarna: Nytt lagkrav på textilinsamling från årsskiftet. Diskussioner pågår med Gästrike återvinnare om hur det ska hanteras inom Gävle kommun och för ABG:s hyresgäster.

Övrigt inom Återvinna

- -

Hålla rent och snyggt

Ökad trygghet

- -

Öka antalet deltagare i skräpplockardagar

- Under 2024 slogs deltagarrekorde igen under Gävles Skräpplockardagar, 15 765 deltagare var anmälda. Gävle kammade hem andraplatsen som Sveriges bästa Håll Sverige rent kommun.
- Det har skett en positiv förändring i medborgarnas syn på nedskräpningen sedan indikatorn började följas.
- Gävle kommuns deltagande i Skräpplockardagarna, Gavlegårdarnas medverkan i Skräpfria kvarter, Nationaldagen i Boulongern hade fokus på minskad nedskräpning och att resa hållbart.
- Ett nytt samarbete att rensa i Gavleån mellan Gävle kommun och Gävlegrodorna, vår lokala dykklubb, och Hands 2 Ocean.
- Städa Sverige tillsammans med 300 idrottsungdomar plockade skräp i Gävle och Sandviken. Det finns även ideella organisationer som tillsammans ger sig ut för att plocka skräp, exempelvis Gävle södra scoutkår och Öppet forum Sätra.
- Genomfört marknadsföring centralt för tre tillfällen som bidrar till minskad nedskräpning: Skräpplockardagarna Kusträddardagarna och Hela Sverige plockar skräp dagen.
- "Klara färdiga städa" genomfördes under 2024 i samarbete med Håll Sverige rent, ICA och lokala idrottsföreningar i Sätra och Brynäs. I det arbetet var vi behjälpliga med att transportera bort upphittat skräp.
- Under skräpplockarveckan har kommunen varit behjälpliga att transportera bort upphittat skräp från privatpersoner.
- Merparten av våra skolor och förskolor deltar i Skräpplockardagarna

- Fritid har under badsäsongen 2024 installerat sopsorteringsanordningar vid Engeltofta badplats och Sandsnäsbadet i Hedesunda.
- Som en del i att minska sophanteringskostnader tog Fritid inför badsäsongen 2024 bort soptunnorna vid Hilleviksbadet och Gammel Annabadet och besökare hänvisades till att ta med sig skräpet hem. En utvärdering av säsongen visar på att nedskräpningen vid dessa badplatser har minskat jämfört med när det fanns sopkärl på platsen.
- Gavlegårdarna är med i Håll Sverige Rents nätverk för Skräpfria kvarter
- Gavlegårdarna har anordnat skräpplockardagar för hyresgäster och övriga invånare under Hela Sverige plockar skräp. Tillsammans med hyresgäster och Hyresgästföreningen med flera anordnades skräpplockning i stadsdelarna Bomhus, Sättra och Brynäs. Omkring 60 personer deltog och samlade ihop över 90 säckar skräp.
- Merparten av kommunens skolor och förskolor delatar i Skräpplockardagarna, och då arbetar de med pedagogiskt material kring skräpplockning, och så plockar de skräp inte bara på skol- och förskolegården utan även i sin närmiljö.

Väl fungerande hantering av nedskräpningsärenden

- Tekniska kontoret Drift och förvaltning bedömer att hanteringen är väl fungerande. Det finns en digital tjänst på gavle.se där det går att anmäla skadegörelse, nedskräpning eller klotter

Återkommande skräpmätningar

- Under 2024 utfördes ingen skräpmätning så vi kan inte svara på om utfallet har ökat eller minskat.

Öka antalet hållbara event

- Kultur har lyft frågan om hållbara evenemang på uppföljningsmöten med avtalsföreningar. När föreningar söker kulturstöd för evenemang har det lagts till information om hållbara evenemang i e-tjänsten för ansökan.
- Under 2024 har Gavlehov kunnat arrangera 7 stora idrottsarrangemang i samverkan med förening, förbund och privatpersoner. Tex Landskamp i damfotboll, Dansmaran, SM karate, Gymnastiktävlingar, GD GIF, landskamp i handboll och VM kval spel i Futsal. Material återanvänds till olika evenemang.
- Nationaldagen i Boulongerskogen har genomförts i stor utsträckning som ett hållbart evenemang. Fokus på förebyggande av nedskräpning och att ta sig till eventet via gång, cykel och kollektivtrafiken.
- Hållbara event: Gästrike återvinnare har arbetat med hållbara event och ökad sortering av avfall, t.ex. Stadsfesten, Nationaldagen, Bockeninvigningen och konserter.

- Studentarbete Undersökning hållbarhetsfrågor på konferens- och evenemangsanläggningar.
- Under 2024 har ett digitalt system för genomförande av Hållbart event använts.
- Gävle Energi arbetar med följande:
 - Om vi delar ut något vid event ska det vara hållbart producerat samt väl avvägt med syfte och framtidssäker hantering.
 - Möjlighet till avfallssortering ska alltid finnas vid våra event.
 - Vi sparar och återanvänder så mycket som möjligt.
- Två praktikanter under året har jobbat med att undersöka hållbarhetsfrågor på konferens- och evenemangsanläggningar runtom i stan. I våras gjordes intervjuer utifrån GSTC-riktlinjer och i höstas gjordes en specialutformad enkät som fokuserade på hållbara transportmöjligheter. Affärsutvecklare inom besöksnäringen via Yrkesakademin. Den andra läste Turism- och destinationsutvecklingsprogrammet på Mittuniversitetet (Lovisa Lindberg, näringslivsenheten).

Övrigt inom Hålla rent och snyggt

- -

Nycklar till framgång

1. Ökad beteendeinsikt

- Samordnat projektet "Hållbar vardag" som pågick under ett år och avslutades maj 2024.

2. Tydligt ansvar, tydlig organisation och styrning

- I Gävle kommuns miljöstrategiska program har till viss utsträckning mål och åtgärder i Kretsloppsplanen integrerats för att underlätta arbetet både programmets och Kretsloppsplanens genomförande och uppföljning. Utveckling av det pågår för att göra det än mer effektivt.
- Kretsloppsplanen följs upp samordnat med uppföljningen av det Miljöstrategiska programmet.

3. Nyttä för målgrupperna

- Gemensamma webinarier som genomförs kopplat till Kretsloppsplanen.

4. Ökad kunskap och förståelse

- Projektet "Hållbar vardag" som pågick under ett år och avslutades maj 2024.
- Lärande för hållbar utveckling bidrar till att elever och även vårdnadshavare väljer en hållbar livsstil genom framtaget material för "Hållbarhetsvecka".
- Lärande för hållbar utveckling-stödet bidrar med coaching och uppföljning, samt sprider information och faciliterar kunskaps- och informationsutbyte.

- Konsument Gästrikland har genomfört föreläsning om hållbar vardag.
- Fortsatt genomförande Gävle kommuns Agenda 2030 utbildning internt. En digital utbildning är också framtagen som kan användas.
- Lärande för hållbar utveckling-stödet bidrar med coaching och uppföljning till förskolor och skolor, samt sprider information och faciliterar kunskaps- och informationsutbyte.
- Pedagogiskt arbete kring källsortering, och återbruk.
- Samarbete med Gästrike återvinnarens miljöpedagoger som kommer ut i våra verksamheter och undervisar om källsortering och återbruk.
- Lärande för hållbar utveckling inklusive arbetet med kemikaliesmart förskola, bidrar till att även vårdnadshavare lär om miljö- och hälsofarliga ämnen, genom att barn och elever tar med sig sina kunskaper hem.

5. Tidig och hållbar fysisk planering

- -

6. Hållbara inköp

- Under 2024 har flera åtgärder vidtagits för att främja miljö i upphandlingar.
- Utbildning för inköpssamordnare inom Gävle kommunkoncern: "Kostnadseffektiv och hållbar upphandling" har genomförts och en "Lathund Miljö och Klimat i upphandling Gävle kommun" har tagits fram.
- Vid inköp av kläder ställs krav på att de inte ska innehålla farliga ämnen.
- Ett nytt avtal om städtjänster för kommunens lokaler har tecknats där leverantören ska intyga att de produkter som används vid städningen uppfyller kraven för Svanmärkning, Bra miljöval eller liknande.
- Gävle Energi har genomfört en liknande upphandling för städtjänster med krav på att städkemikalier inte får innehålla farliga ämnen, samt en repetitionsutbildning för medarbetare som gör inköp och upphandlingar.
- Det som behöver utvecklas är ett mer systematiskt arbete hur miljö- och hållbarhetskrav kan ställas och hur de upphandlingar som det ställs krav i kan följas upp på ett mer effektivt sätt.
- Gävle Energi har under 2024 genomfört en repetitionsutbildning för de medarbetare som gör olika typer av inköp och upphandlingar.
- I samband med nya upphandlingar som Gavlegårdarna genomför kommer kraven på hållbara tjänster och produkter att öka.
- Gavlegårdarna ställer krav där det är möjligt och lämpligt. Krav ställs att produkter inte får innehålla farliga ämnen.

- De flesta produkter Gavlegårdarna köper är upphandlade via HBV som i sin tur ställer krav på "miljövänliga" produkter.

7. Värdeskapande samverkan och gemensamt lärande

- -

Övriga reflektioner

- -

Hofors

Frågor om hur arbetet går har skickats ut till kommunens verksamhetschefer via samhällsplanerare miljö på Västra Gästriklands samhällsbyggnadsförvaltning. Svar har inkommit från några verksamheter. Underlaget finns hos Västra Gästriklands samhällsbyggnadsförvaltning.

Nedan följer exempel på arbete som bidrar till mål och framgångsnycklar.

Förebygga resursslöseri

Förebygga matsvinn

- -

Förebygga engångsartiklar av plast

Inköp/upphandling

- Nationellt förbud från 2024 gör att engångsmuggar som innehåller mer än 15% plast inte är tillåtna i Sverige. Tallrikar med tunt plastskikt är förbjudna, plastbestick är förbjudna och muggar med ett tunt plastskikt ska vara märkta. Många produkter har bytts ut mot andra material (ex bägare i plast ersätts av bägare i papper).

Socialtjänst/Äldreomsorg

- Engångsartiklar i plast används ej, det har bytts ut till flergångsartiklar eller annat material t ex trä/papp.

Förebygga bygg- och rivningsavfall

- -

Förebygga elavfall

- -

Övrigt inom Förebygga resursslöseri

- -

Minska gifter i kretsloppet

Farligt avfall från verksamheter

Västra Gästriklands samhällsbyggnadsförvaltning

- Vi arbetar fortsatt med tillsyn av farligt avfall och dokumentation av detsamma, det är stående avsnitt i våra inspektionschecklistor och vid brister dokumenteras

det i inspektionsrapporterna och följs upp vid nästkommande inspektion. De flesta av de verksamheter vi inspekterar har numer mycket bra koll på det här.

Upphandla produkter utan farliga ämnen

Inköp/upphandling

- Vi har för vana att använda oss av upphandlingsmyndighetens kravbibliotek, i olika omfattning beroende på vad vi upphandlar osv. Visst stöd från miljösamordnare med flera.
- Samarbetet med Sandviken som större organisation är viktigt och framför allt att vi kan använda oss av Addas avtal. Adda framför allt har betydligt större resurser att kunna ställa sådana här krav i upphandlingarna.
- Som ofta handlar en utmaning om tid och kunskap att sätta in sig in i alla frågor. Och ofta är det inte upphandlarna som sitter på kunskapen i dessa frågor utan det behöver vara sakkunniga i referensgrupperna som behöver ha mycket kunskap i det vi upphandlar.

Övrigt inom Minska gifter i kretsloppet

- -

Återanvända

Använda och köpa in begagnade produkter

Socialtjänst/Äldreomsorg

- Fortsatt arbete med möbelpool. Kommunen har även en grupp på intranätet "Återbruket" där bland annat möbler kan återanvändas i andra verksamheter.

Återanvändning och reparation av prylar

- -

Återanvändning och reparation av bygg- och rivningsavfall

- -

Reparation av textil/arbetskläder

Socialtjänst/Äldreomsorg

- Fortsatt arbete med möbelpool. Kommunen har även en grupp på intranätet "Återbruket" där bland annat möbler kan återanvändas i andra verksamheter.

Övrigt inom Återanvända

- -

Återvinna

Minska mängden restavfall

Öka sortering och återvinning av matavfall

Rätt sorterat matavfall (hög renhet)

Öka sortering och återvinning av förpackningar och tidningar

Åtgärder för ökad sortering bidrar till samtliga dessa mål och redovisas därför tillsammans.

Hoforshus

- Hoforshus fortsätter med planering av utbyggnad av återvinningsrum i fastighetsbeståndet. I detta ingår även information till våra hyresgäster.

Efterfråga återvunnen plast

Upphandling

- Upphandling 2025 av förbrukningsmaterial: krav ställs på ex sopsäckar att vara miljömärkta, om möjligt av återvunnen plast, utan att minska funktionalitet.

Öka återvinning av grovavfall på återvinningscentraler

Hoforshus

- Leasing av släpkärror vilket möjliggör för personer att transportera återvinningsmaterial till återvinningsstationer.

Ta fram slamstrategi

Se bilaga 2.

Öka sortering och återvinning av textil

- -

Övrigt inom Återvinna

Västra Gästriklands samhällsbyggnadsförvaltning

- Inspektion av bygg- och rivningsavfall genomfördes 2023. Det vi då tittar på är hur bygg- och rivningsavfall sorteras och om det görs enligt gällande lagstiftning. Dock jobbar inte vi med att förebygga bygg- och rivningsavfall.

Hålla rent och snyggt

Ökad trygghet

Socialtjänst/Äldreomsorg

- Arbete med åtgärder pågår

Öka antalet deltagare i skräpplockardagar

- 1 383 personer deltog i skräpplockardagarna år 2024. Det är 299% mer än år 2020.

Socialtjänst/Äldreomsorg

- På LSS har vi en "utegrupp" som åker runt och plockar skräp i vissa utomhusmiljöer, de åker även runt till kontor och boenden inom LSS och hämtar källsortering.

Väl fungerande hantering av nedskräpningsärenden

- -

Öka antalet hållbara event

- -

Övrigt inom Hålla rent och snyggt

- -

Nycklar till framgång

1. Ökad beteendeinsikt

Socialtjänst/Äldreomsorg

- Försöker påtala kostnader kring förstörda plagg. Minskning av överanvändande av skyddsutrustning. Vi gör det enkelt att källsortera på enheterna.
- Vi bjuder ner skolklasser till vårt växthus för att få kunskap om odling, mat och hälsa etc. De får odla under försommaren och komma och skörda under hösten. Vi levererar även grönsaker från vårt växthus till kommunens kök och hemkunskapen.

2. Tydligt ansvar, tydlig organisation och styrning

Socialtjänst/Äldreomsorg

- Enhetscheferna har ansvar på sin enhet men vi lyfter vissa frågor tillsammans för att göra så lika som möjligt.
- Genomgång av målen (och nu uppföljning) av Kretsloppsplanen på ett chefsmöte. Går det att ta fram ett enkelt material som enhetschefer kan ha med sig på APT för att informera om Kretsloppsplanen?

3. Nyttan för målgrupperna

- -

4. Ökad kunskap och förståelse

- -

5. Tidig och hållbar fysisk planering

- -

6. Hållbara inköp

- -

7. Värdeskapande samverkan och gemensamt lärande

Upphandling

- I arbete med upphandlingar så samarbetar vi med Sandvikens kommun

Hoforshus

- Fortsatt samarbete med Gästrike återvinnare samt kontinuerliga möten med Adven (fjärrvärme)

Övriga reflektioner

- -

Ockelbo

Frågor om hur arbetet går har skickats ut till kommunens verksamhetschefer via kommunens administrative chef. Svar har inkommit från flera verksamheter. Underlaget finns hos Thomas Larsson, administrativ chef i Ockelbo kommun.

Nedan följer exempel på arbete som bidrar till mål och framgångsnycklar.

Förebygga resursslöseri

Förebygga matsvinn

Kostenheten

- Vi mäter varje dag. Målet skall uppfyllas 2025, och vår bedömning är att vi nått målet för kostenheten.

Utbildnings- och kulturförvaltningen

- Matsvinnet minskar

Förebygga engångsartiklar av plast

Kommunstyrelseförvaltningen

- Använder inga engångsartiklar

Ockelbogårdar

- Använder inga engångsartiklar av plast. Porslin används samt enstaka pappersmuggar vid kaffemaskinen för besökare.

Kostenheten

- Inom kostverksamheten finns aspekter såsom återvinningsbar plast och minskat förpackningsmaterial med i upphandlingarna.
- Köken har ett krislager av engångsmaterial (tallrik, bestick etc), men de upphandlade artiklarna är i huvudsak i trä eller papp. För hemtjänstens matlådor är det plast, och vi har inte hittat något alternativ.

Förebygga bygg- och rivningsavfall

Tekniska enheten

- Bygg och rivningsavfall sorteras och i förekommande fall återanvänds där det är möjligt
- I några fall har vi samarbetat över kommungränsen för att återbruka

Förebygga elavfall

- -

Övrigt inom Förebygga resursslöseri

Kommunstyrelseförvaltningen

- Minskat pappersanvändning genom färre utskrifter

Socialförvaltningen

- Inom handläggarenheten i Ockelbo Kommun använder vi glaslådor att ta med till Ica när vi handlar matlådor. På så vis minskar vi användningen av papplådor och minskar påverkan på miljön genom att förebygga hushållsavfall.
- IFO/Socialkontoret har köpt in matlådor i glas som medarbetarna kan ta med när de köper lunch. De möbler som kan återanvändas och finns inom kommunen används i stället att beställa nya. På det sättet återanvänder vi. (ska det stå mer här?)
- IFO har infört nya e-tjänster för att på sikt minska på resursanvändning av papper m.m.
- Hemsjukvården har nya säkra lagringsytor vilket gör att mer av de papper som tidigare skrivits ut kan läggas upp så alla har tillgång.
- Hemsjukvården samlar in kasserade och gamla läkemedel som lämnas till apotek. Sticksäkra produkter lämnas till Gästrikre återvinnare.

Minska gifter i kretsloppet

Farligt avfall från verksamheter

Västra Gästriklands samhällsbyggnadsförvaltning

- Vi arbetar fortsatt med tillsyn av farligt avfall och dokumentation av detsamma. Det är stående avsnitt i våra inspektionschecklistor och vid brister dokumenteras det i inspektionsrapporterna och följs upp vid nästkommande inspektion. De flesta av de verksamheter vi inspekterar har numer mycket bra koll på det här.

Socialförvaltningen

- IFO har genom källsortering på arbetsplatsen minskat risken att gifter hamnar i kretsloppet

Ockelbogårdar

- Sortering av farligt avfall och inlämning till återvinningsstation

Tekniska enheten

- Samarbete med Gästrikre återvinnare, exempelvis sortering av farligt avfall och inlämning till återvinningsstation

Utbildnings och kulturförvaltningen:

- Vid den planerade ombyggnationen av simhallen kommer hantering och transporter av miljöfarliga kemikalier att minska.

Upphandla produkter utan farliga ämnen

Ockelbogårdar

- Kravställning i upphandling

Tekniska enheten

- Kravställning i upphandling

Övrigt inom Minska gifter i kretsloppet

- -

Återanvända

Använda och köpa in begagnade produkter

Socialförvaltningen

- Vi återanvänder möbler via kommunens gemensamma lager av möbler i stället för att köpa nytt
- Inom handläggarenheten Ockelbo Kommun återanvänder vi bland annat pärmar, register och plastfickor. Vi ser även till att kontakta Möbelpoolen då det är dags att köpa in "nytt" till kontoren. På så vis återanvänder vi prylar.

Ockelbogårdar

- Återanvändning av det som går att återanvända. Inköp av begagnade produkter i de fall det är möjligt

Tekniska enheten

- Kravställning i upphandling
- Återanvändning av det som går att återanvända. Inköp av begagnade produkter i de fall det är möjligt
- Nyttjar möbelpoolen i möjligaste mån

Återanvändning och reparation av prylar

Ockelbogårdar

- Kravställning i upphandling
- I förekommande fall repareras och återanvänds där det är möjligt.

Tekniska enheten

- Kravställning i upphandling

- I förekommande fall repareras och återanvänds där det är möjligt
- Nyttjar möbelpoolen i möjligaste mån

Återanvändning och reparation av bygg- och rivningsavfall

Tekniska enheten

- En del av det som rivs återbrukas. Bygg och rivningsavfall sorteras och i förekommande fall återanvänds där det är möjligt
- Kravställning i upphandling

Ockelbogårdar

- Kravställning i upphandling, se även entreprenörers miljöpolicy
- Bygg och rivningsavfall sorteras och i förekommande fall återanvänds där det är möjligt.

Reparation av textil/arbetskläder

- -

Övrigt inom Återanvända

Ockelbogårdar

- Kravställning i upphandling, se även entreprenörers miljöpolicy
- Elavfall sorteras och i förekommande fall återanvänds där det är möjligt.

Tekniska

- Elavfall sorteras och i förekommande fall återanvänds där det är möjligt

Återvinna

Minska mängden restavfall

Öka sortering och återvinning av matavfall

Rätt sorterat matavfall (hög renhet)

Öka sortering och återvinning av förpackningar och tidningar

Åtgärder för ökad sortering bidrar till samtliga dessa mål och redovisas därför tillsammans.

Socialförvaltningen

- Ökat tänk kring sortering och återvinning
- Socialkontoret har en återvinningsstation där vi ser till att sortera allt och slänga i kärl avsedda för återvinning. På så vis ökar vi sortering och återvinning av matavfall samt ökar sortering och återvinning av förpackningar och tidningar.
- IFO/Socialkontoret har källsortering och återvinner det mesta som går att återvinna av kontorsmaterial.

- Hemsjukvården har en bra återvinningsstation men det behövs återkommande info och utbildning för att alla ska komma ihåg att återvinna rätt sak på rätt plats. Hjälp från tekniska med sortering.
- Pantinsamling.
- Särskilt boende: I verksamheten pågår dagligen ett gott arbete kring återvinning, samarbete med Gästrike återvinnare som varit på besök i verksamheten under hösten och upplevde då att verksamheten har en mycket god ordning kring återvinning. Fortsatt samarbete planerat under våren 2025, inbjudna till APT.

Utbildning och kulturförvaltningen

- Alla enheter inom förskolan sorterar matavfall och förpackningar tillsammans med barnen och arbetar med återvinningsmaterial vid skapande aktiviteter
- Simhallen har lagt till en fraktion genom Gästrike återvinnare.

Tekniska enheten

- Vi har ett samarbete med Gästrike återvinnare samt ser till att det finns förutsättningar i verksamheterna
- Agerar som övriga verksamheter i kommunen

Ockelbogårdar

- Utökad antalet återvinningskärl så att alla fraktioner finns för att underlätta sortering
- Bättre information i återvinningsrummen för att underlätta sortering
- Utökning av antalet återvinningsrum/hus för att alla fastigheter ska ha möjlighet till fastighetsnära sortering av avfall.

Efterfråga återvunnen plast

- -

Öka återvinning av grovavfall på återvinningscentraler

Ockelbogårdar

- Ockelbogårdar tillhandahåller två släpvagnar (Freetrailer) som hyresgäster kan använda för att köra material till återvinningscentralen.

Ta fram slamstrategi

Se bilaga 2.

Öka sortering och återvinning av textil

- -

Övrigt inom Återvinna

-

Hålla rent och snyggt

Öka antalet deltagare i skräpplockardagar

- 491 personer deltog i skräpplockardagarna 2024. Det är 153% mer än år 2020.

Socialförvaltningen

- Daglig verksamhet deltar på den årliga skräpplockardagen i kommunen,
- Vi bidrar alla på Handläggarenheten genom att plocka upp skräp utomhus när vi ser det och att på så vis bidra till en renare och snyggare utomhusmiljö.
- Hemsjukvården kan inte avvara personal att delta på skräpplockardagen under arbetstid. Verksamheten behöver pågå och i annat fall behöver det komma direktiv om t.ex. vikarier för att ordinarie personal ska delta på skräpplockardag. Påminner dock om dagen så att medarbetarna efter arbetstid som privatperson kan delta.

Utbildning- och kulturförvaltningen

- Några fler förskoleenheter har deltagit jämfört med förra året.

Väl fungerande hantering av nedskräpningsärenden

Ockelbogårdar

- Daglig städning av soprum och återvinningsrum
- Befintligt system för felanmälan är fullgott
- Vi åker ut snabbt på anmälningar om nedskräpning.
- Översyn av antalet papperskorgar och deras placering på områdena för att underlätta att använda dem. Flyttar eller kompletterar vid behov.

Tekniska enheten

- Vi är på väg att införa ett nytt felanmälingssystem där medborgarna kan göra felanmälan gällande vägar, parker, belysning, klotter m.m. Möjlighet kommer att finnas för att ta ut statistik där man kan se om det är exempelvis vissa områden som är mer drabbade för att då kunna sätta in extra åtgärder. Vi ser även över områden om där finns behov av fler sopkorgar eller hundlatriner (vi tömmer dessa med egen personal).
- E-tjänst för nedskräpning via VGS i Sandviken, egen e-tjänst för övergivna och skrotade fordon (samarbete med VGS).
- På förekommen anledning tar vi i vissa fall ansvaret för att sanera efter nedskräpningsärenden

Övrigt inom Hålla rent och snyggt

En inspirationsinformation om skräpplockardagen? Vi behöver mer marknadsföring, så att fler prioriterar denna dag. Kan man göra två halvtimmespass i stället för en timme?

Nycklar till framgång

1. Ökad beteendeinsikt

- -

2. Tydligt ansvar, tydlig organisation och styrning

- -

3. Nyttan för målgrupperna

- -

4. Ökad kunskap och förståelse

- -

5. Tidig och hållbar fysisk planering

Tekniska enheten

- Det pågår arbete att utse en ny plats för återvinningscentral.

6. Hållbara inköp

- -

7. Värdeskapande samverkan och gemensamt lärande

Tekniska enheten

- Finns bra möjligheter att få information och utbildning från Gästrike återvinnare
- Vi samordnar insatser i samarbete med Gästrike återvinnare och verksamheter

Socialförvaltningen

- Workshop har ägt rum mellan personalgrupper och Gästrike återvinnare, där har personalen fått information om vad varje verksamhet kan göra för att minska klimatpåverkan och personalen fick även information som de kunde ha med sig privat. Denna åtgärd täcker in under alla de fem målområdena

Övriga reflektioner

- -

Sandviken

Frågor om hur arbetet går har skickats ut till kommunens verksamhetschefer via samhällsplanerare miljö på Västra Gästriklands samhällsbyggnadsförvaltning. Svar har inkommit från några verksamheter. Underlaget finns hos Västra Gästriklands samhällsbyggnadsförvaltning.

Nedan följer exempel på arbete som bidrar till mål och framgångsnycklar.

Förebygga resursslöseri

Förebygga matsvinn

Servicekontoret

- Vi har som mål i vår verksamhetsplan att minska produktionssvinn, serveringssvinn och tallrikssvinn och vi utgår från målen som är satt i Kretsloppsplanen. Vi fortsätter att mäta serveringssvinn varje dag på alla skolor och förskolan.
- Tallrikssvinn mäter vi under en 4 veckors period varje termin. Varje skola har ett mål och om det uppfylls får eleverna en belöning.
- Ett gott exempel är att vi dagligen får en frånvarorapport för varje skola så att vi kan slutbereda rätt mängd mat.
- Ett område där vi har problem är att under loven anmäler föräldrarna att barnen ska gå på fritids men att ca 50% uteblir och det blir mat över.
- Klimatlådan är ett gott exempel, vi erbjuder den på alla skolor och förskolor.
- Vi utbildar vår personal i hur man kan ta tillvara mat som blir över. Under våren har vi genomfört en utbildning med generation Waste för våra medarbetare för att inspirera och ge ytterligare kunskap i hur vi kan minska serveringssvinn.
- Vi jobbar framgångsrikt med matsvinn men önskar och har behov av stöttning från Gästrik återvinnare och information till/på skolan. Vi hade ett bra samarbete tidigare på skolor gällande sortering och matsvinn vilket vi gärna vill att ska återupptas. Vi önskar att alla skolor kunde få besök.
- Vi jobbar med livsmedelsstrategin och här bör Kretsloppsplanen ingå och de aktiviteter som görs för att nå målen i planen. I dagsläget slängs i genomsnitt 17,9 gram/portion i serveringssvinn. (2024 helår)

Omsorgsförvaltningen

- För att minska matsvinn på de särskilda boendena arbetar vi med att skapa en lugn och trivsamtidsmiljö där vi anpassar miljön till omsorgstagaren t.ex. med pedagogiska måltider. På särskilt boende gör vi frukost, förmiddags/eftermiddags/kvällsfika efter individuella önskemål. Tillbehör så som

potatis och grönsaker till lunch och middag tillagas av personalen och kan anpassas efter de boendes behov på enheten.

- Omsorgsförvaltningen har en kostgrupp med representanter från verksamheterna och servicekontoret, där vi bland annat pratar om matsedeln vilka maträtter som uppskattas och ogillas. En maträtt som inte gillas medför högre matsvinn och kan då uteslutas från matsedeln.

Förebygga funktionellt livsmedelssvinn

- -

Förebygga engångsartiklar av plast

Servicekontoret

- Minskat användandet av plastförpackningar och plasthandskar.
- Fasat ut plastmuggar som ersatts med pappersmuggar.

Förebygga bygg- och rivningsavfall

- -

Förebygga elavfall

IT-kontoret

- Från och med 1/1 2025 har IT-kontoret förlängt livslängden för administrativa datorer från 4 till 5 år.

Övrigt inom Förebygga resursslöseri

Servicekontoret

- Digital egenkontroll i alla kök vilket minimerar användandet av papper.
- Sandvikens kommun har sedan 2018 haft gemensam varudistribution i egen regi. Transporttjänsten är upphandlad av extern leverantör. Miljövinsten är betydande då vi minskat mängden körda mil per år med 75% för att distribuera ut varor i kommunen. Kommunens varutransporter sker med 2 st. Mercedes Eonic biogasbilar. Ca 10 ton varor distribueras inom kommunen varje vardag.
- Upphandlat tvätt av städmoppar och trasor av miljöcertifierat socialt företag. Genom detta undviker vi resursslöseri att tvätta halvfulla maskiner i våra egna verksamheter.
- Pantsystem på moppar.
- Kontinuerlig utbildning till våra medarbetare.

Minska gifter i kretsloppet

Farligt avfall från verksamheter

Västra Gästriklands samhällsbyggnadsförvaltning

- Vi arbetar fortsatt med tillsyn av farligt avfall och dokumentation av detsamma. Det är stående avsnitt i våra inspektionschecklistor och vid brister dokumenteras det i inspektionsrapporterna och följs upp vid nästkommande inspektion. De flesta av de verksamheter vi inspekterar har numer mycket bra koll på det här.

Upphandla produkter utan farliga ämnen

- -

Övrigt inom Minska gifter i kretsloppet

- -

Återanvända

Använda och köpa in begagnade produkter

- -

Återanvändning och reparation av prylar

- -

Återanvändning och reparation av bygg- och rivningsavfall

- -

Reparation av textil/arbetskläder

- -

Övrigt inom Återanvända

IT-kontoret

- IT-kontoret arbetar aktivt med avyttring av uttjänta IT-produkter. IT-produkterna skickas till leverantör för aidentifiering och lagringsmedia raderas och går ej att återskapa. Den utrustning som efter genomförd radering, eventuella uppgraderingar och reparationsinsatser är fullt fungerande och har lång livslängd säljs vidare till IT-återförsäljare i Sverige och inom EU. Den utrustning som ej kan återanvändas skrotas och återvinns på ett miljömässigt och säkert sätt.
- Den leverantör som Sandvikens kommun avyttrar uttjänt utrustning till levererar rapporter som beräknas enligt IVL Svenska Miljöinstitutet metod. IT-kontoret har tagit fram en sammanställning för bärbara datorer som avyttrats under 2017 och framåt.

Enheter	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Bärbara Datorer återvunna	476	140	278	526	149	161	99	26
Bärbara Datorer återanvända	2 639	1 220	1 616	1 449	896	2 740	2 263	1 658
Mobiltelefoner återvunna							117	131
Mobiltelefoner återanvända							472	698
Stationära Datorer återvunna						9	8	1
Stationära Datorer återanvända						92	151	111
Läsplattor återvunna							62	44
Läsplattor återanvända							106	106
Bildskärmar återvunna							31	10
Bildskärmar återanvända						18	16	-
Total klimatbesparing CO2	872 200	380 800	530 320	553 000	292 600	821 991	743 940	584 724

Återvinna

Minska mängden restavfall

Öka sortering och återvinning av matavfall

Rätt sorterat matavfall (hög renhet)

Öka sortering och återvinning av förpackningar och tidningar

Åtgärder för ökad sortering bidrar till samtliga dessa mål och redovisas därför tillsammans.

Servicekontoret

- Stöder och hjälper övriga förvaltningar med råd om sopsortering.
- Rätt sorterat matavfall med hög renhet.
- Städ jobbar hårt för att få bort papperskorgar och endast ha sorteringskärl av någon form
- Vid storstädningar är det lätt gjort att allt går i samma säck i stället för att sorteras till återvinning.

Efterfråga återvunnen plast

Servicekontoret

- Använder avfallspåsar av återvunnen plast.

Öka återvinning av grovavfall på återvinningscentraler

- -

Ta fram slamstrategi

Se bilaga 2.

Öka sortering och återvinning av textil

- -

Övrigt inom Återvinna

Västra Gästriklands samhällsbyggnadsförvaltning

- Inspektion av bygg- och rivningsavfall genomfördes 2023. Det vi då tittar på är hur bygg- och rivningsavfall sorteras och om det görs enligt gällande lagstiftning. Dock jobbar inte vi med att förebygga bygg- och rivningsavfall.

Hålla rent och snyggt

Ökad trygghet

Individ- och familjeomsorgsförvaltningen

- Städning och arbetet med att hålla efter grönområden på allmänna ytor har under 2023 och 2024 fortsatt. Vid behov har extra insatser genomförts.
- Klotter saneras under perioden vår till höst när det inte är för kallt ute. Sker ibland direkt när klotret upptäcks och ibland vid senare tillfälle. Rasistiskt klotter saneras omedelbart.
- Antalet lustgastuber i naturen har minskat under 2023 och 2024.
- Kommunen har under 2023 och 2024 fortsatt arbetet med EST och skapar aktuella lägesbilder över platser där bland annat nedskräpning sker.

Öka antalet deltagare i skräpplockardagar

- 1 655 personer deltog i skräpplockardagarna år 2024.

Väl fungerande hantering av nedskräpningsärenden

- -

Öka antalet hållbara event

Informationskontoret

- Event som genomfördes av Informationskontoret som Nationaldagsfirande görs fortsatt med hållbarhetsfokus:
 - Lokala artister i scenprogrammet för att undvika transporter
 - Den centrala platsen för evenemanget innebär att många kan ta sig till evenemanget till fots eller med cykel.
 - Lån av inventarier från andra verksamheter, t.ex. sittbänkar, marknadsstånd, grillar, staket från Högbo Bruk och ståbord från Göransson Arena.
- Sedan 2022 har stort fokus lagts på att förbättra evenemanget ur hållbarhetsperspektiv. Serveringen hanteras av Högbo Bruks Gårdsförening i syfte att erbjuda endast lokalproducerad och hållbar mat under evenemanget. En samverkan med Matvärden sker också.

- Vi har med Gästrike återvinnare utökat antalet fraktioner och utbildar som "sopguider". Tyvärr har vi trots många års förfrågningar till Gästrike återvinnare inte fått någon medverkan av dem på plats trots att det är ett viktigt evenemang för information.
- Vi hoppas att medverkan från Gästrike återvinnare kan bidra till ett mer hållbart evenemang under kommande år. De två senaste åren har vi frågat om Gästrike återvinnare kan finnas på plats under evenemanget för att dels hantera sopsortering på plats och dels erbjuda lärorika aktiviteter för besökare. Vi har önskemål om er medverkan under kommande nationaldagsfiranden. En stor andel av besökarna (runt 3000–4000 besökare under dagen vid bra väder) är boende i flerbostadshus i områden som t ex Nya Bruket – en viktig målgrupp för ökad beteendeinsikt, kunskap och förståelse kring hållbarhet.

Övrigt inom Hålla rent och snyggt

- -

Nycklar till framgång

1. Ökad beteendeinsikt

IT-kontoret

- Vår hantering av uttjänt utrustning ex vid datorutbyten. Större kontroll att all utrustning lämnas tillbaka till IT-kontoret enligt livscykelhanteringen.

2. Tydligt ansvar, tydlig organisation och styrning

Kommunledningskontoret

- Sandviken fortsätter arbetet med att utveckla den ordinarie styrning- och ledningsprocessen utifrån intentionerna i Kretsloppsplanen.
- Under 2024 så har Minskad klimatpåverkan varit ett av kommunfullmäktiges strategiska områden. Detta innebär att samtliga nämnder har ett ansvar att vara med och bidra till den riktningen. Under 2024 har det också bedrivits ett arbete för att utveckla styrning- och ledningsprocessen kopplat till de kommunala bolagen.

IT-kontoret

- Tydliga interna rutiner för vår hantering av all uttjänt IT-utrustning
- Tillsammans med vår leverantör av Utskriftstjänster förbättrat arbetet kring Autotonertjänst för att minska vår leverans av Toner till skrivare.

3. Nyttan för målgrupperna

- -

4. Ökad kunskap och förståelse

IT-kontoret

- IT-kontoret har informerat verksamheterna om vikten att all gammal utrustning återlämnas till IT-kontoret.
- IT-kontoret har informerat om våra rutiner för Autotonertjänster och leverans av toner.
- Viktigt att någon finns på plats är ex PostNord levererar paket från våra leverantörer. Man slipper då extra körningar mm.

5. Tidig och hållbar fysisk planering

- -

6. Hållbara inköp

Servicekontoret

- Marknadsplatsen styr vilka produkter som får köpas in.
- Upphandlingsmyndigheten krav används.
- Antal beställningar styrs av distributionscentralens leveransplan.
- 7% av upphandlingsvärdet får användas till inköp av lokala leverantörer. Ex. Berglunds bageri, P-J Andersson

7. Värdeskapande samverkan och gemensamt lärande

Västra Gästriklands samhällsbyggnadsförvaltning

- Löpande samverkan med Medborgarservice, som är de som ofta har första kontakten med medborgarna som ringer in och har frågor.
- Tidigt deltagande i planprocesser.

IT-kontoret

- Ett bra samarbete med vår leverantör som avyttrar kommunens IT-utrustning. Tydliga rutiner och uppföljning av leveranser och statistik.

Servicekontoret

- Samverkan med Tekniska kontoret inför rust av fastigheter samt vid nybyggnation gällande materialval och funktioner.

Övriga reflektioner

- -

Älvkarleby

Följande korta enkät har skickats ut till kommunens cirka fyrtio verksamhetschefer:

1. Har du/din verksamhet arbetat någonting med de mål och åtgärder som återfinns i kommunens Kretsloppsplan under perioden 1 juli 2023 - 31 december 2024?
2. Om ja, ge gärna exempel på något som fungerat bra eller där ni stött på utmaningar kopplat till Kretsloppsplanens målområden, mål och framgångsnycklar.

Svar har kommit från tio chefer. Underlaget finns hos Älvkarleby kommun hos utredare Erik Klippmark. Nedan har innehållet sorterats under mål och framgångsnycklar.

Nedan följer exempel på arbete som bidrar till mål och framgångsnycklar.

Förebygga resursslöseri

Förebygga matsvinn

Utbildning

- Förskolorna mäter matsvinn regelbundet och arbetar för att minska matsvinnet genom pedagogiska måltider där olika kost- och hälsorelaterade perspektiv diskuteras och reflekteras kring.
- Förskolorna pratar om medvetna inköp för både ekonomisk och miljömässig hållbarhet.

Vård- och omsorgsverksamheten

- Arbetar med att minska mat- och livsmedelssvinn

Verkstad och service

- Matsvinnsmätning 2ggr/år, tittat på alla delar i matlagning som kan vara resursmål t ex kyla ned mat och återanvända den, även grönsaker kan vi använda i matlagningen t ex vegbiffar, använda mindre rött kött och mer vegetariskt. Titta, lukta och smaka innan slänga varor.

Förebygga engångsartiklar av plast

Verkstad och service

- Byter efterhand ut plastbestick, engångsmaterial och även t ex köksslevar.

Förebygga bygg- och rivningsavfall

- -

Förebygga elavfall

- -

Övrigt inom Förebygga resursslöseri

- -

Minska gifter i kretsloppet

Farligt avfall från verksamheter

Miljöenheten

- Miljöenheten kontrollerar genom tillsyn att miljöfarliga verksamheter följer sina beslut om utsläpp, kemikaliehantering, dokumentation av farligt avfall m m. Vid kontroller på livsmedelsverksamheter kontrolleras avfallshanteringen. Vid all tillsyn diskuteras avfallshantering och resurshushållning och hur dessa kan förbättras.

Upphandla produkter utan farliga ämnen

Verkstad och service

- Bytt ut alla kemikalier som vi kan till mer miljövänliga medel.

Övrigt inom Minska gifter i kretsloppet

- -

Återanvända

Använda och köpa in begagnade produkter

LSS / Socialpsykiatrin

- LSS/socialpsykiatrin lyfter fram att kommunens Möbelpool är en del av Daglig verksamhet som arbetar med att återvinna och restaurera inventarier och möbler för att minska klimatpåverkan och antal ton avfall. Som framgångsfaktor nämns att kommunens möbelpolicy nu är spridd och känd bland kommunens verksamheter.

Vård- och omsorgsverksamheten

- Använder begagnade möbler, reparerar, samt har återanvänt till exempel handfat från Östangård till Tallmon.

Återanvändning och reparation av prylar

Näringslivs- och arbetsmarknadsavdelningen

- Vi har lyft fram och stöttat lokala företag som erbjuder reparationstjänster, second hand och återbruk i nyhetsbrev, webb och sociala medier. I dialog med företag har vi också uppmärksammat affärsmöjligheter kopplat till cirkulär ekonomi.
- Arbetsmarknadsenheten (AME) har parallellt arbetat kopplat till målområdet, där insatser har genomförts genom samarbete med lokala second hand-butiker samt kommunens egen verksamhet Verkstad och service. Genom detta arbete har AME bidragit till förlängd livslängd på produkter genom reparation, återbruk och återvinning, skapande av arbetslivserfarenhet och sysselsättning för personer som står långt från arbetsmarknaden, inom uppgifter direkt kopplade till cirkulär

ekonomi och hållbar utveckling samt social hållbarhet, genom att erbjuda meningsfulla arbetsuppgifter som samtidigt ger miljönytta.

Återanvändning och reparation av bygg- och rivningsavfall

- -

Reparation av textil/arbetskläder

Verkstad och service

- Kockkläder samlas in och återanvänds.

Övrigt inom Återanvända

- -

Återvinna

Minska mängden restavfall

Öka sortering och återvinning av matavfall

Rätt sorterat matavfall (hög renhet)

Öka sortering och återvinning av förpackningar och tidningar

Åtgärder för ökad sortering bidrar till samtliga dessa mål och redovisas därför tillsammans.

Utbildning

- Förskolorna arbetar med återvinning och sopsortering på olika sätt.

Vård- och omsorgsverksamheten

- Sorterar restavfall, matavfall, sorterar plats, papper, tidningar mm

Verkstad och service

- Vi sopsorterar och matavfallet blir till biogas.

Efterfråga återvunnen plast

- -

Öka återvinning av grovavfall på återvinningscentraler

- -

Ta fram slamstrategi

Se bilaga 2.

Öka sortering och återvinning av textil

- -

Övrigt inom Återvinna

Miljöenheten

- Miljöenheten inkluderar avfalls- och resurshushållningsfrågor vid tillsyn inom våra tillsynsområden. Vid kontroller på livsmedelsverksamheter kontrolleras avfallshanteringen. Vid all tillsyn diskuteras avfallshandling och resurshushållning och hur dessa kan förbättras.

Hålla rent och snyggt

Ökad trygghet

Socialtjänst/Äldreomsorg

- Arbete med åtgärder pågår

Öka antalet deltagare i skräpplockardagar

- 775 personer deltog i skräpplockardagarna.

Utbildning

- Många förskolor deltar i skräpplockardagarna.

Väl fungerande hantering av nedskräpningsärenden

- Miljöenheten utför handläggning av klagomål rörande nedskräpning och skrotbilar. De inkluderar avfalls- och resurshushållningsfrågor vid tillsyn inom våra tillsynsområden. Genom tillsyn kontrollerar de att miljöfarliga verksamheter följer sina beslut om utsläpp, kemikaliehantering, dokumentation av farligt avfall m m. Vid kontroller på livsmedelsverksamheter kontrolleras avfallshandling. Vid all tillsyn diskuteras avfallshandling och resurshushållning och hur dessa kan förbättras.

Öka antalet hållbara event

Näringslivs- och arbetsmarknadsavdelningen

- Vid planering av kommunens företagsevent, som till exempel Tillväxtdagen och Fallens Dag, har vi arbetat vi för att minska engångsartiklar och uppmuntrat arrangörer att tänka hållbart, i linje med Kretsloppsplanens mål om hållbara evenemang.

Övrigt inom Hålla rent och snyggt

- -

Nycklar till framgång

1. Ökad beteendeinsikt

- -

2. Tydligt ansvar, tydlig organisation och styrning

- Tre av cheferna uppger att de inte kände till Kretsloppsplanen. En av dessa anser att planen borde ha kommunicerats ut bättre i alla förvaltningar och verksamheter då en vilja att arbeta med kretsloppsfrågor finns. De övriga två som inte kände till planen menar att deras verksamheter ändå arbetat med olika kretsloppsrelaterade åtgärder.

Näringslivs- och arbetsmarknadsavdelningen

- Det finns fortfarande utvecklingspotential i att arbeta mer systematiskt med målen, särskilt kopplat till områden som hållbara upphandlingar, bygg- och rivningsavfall samt hantering av farligt avfall. Här ser vi behov av tydligare riktlinjer och en ökad samverkan med exempelvis Samhällsbyggnadsnämnden och Gästrikre återvinnare.

Verkstad och service

- Brist på tid och pengar och det svåraste av allt är samarbete mellan verksamhetsgränserna så att vi alla drar åt samma håll. Alla förbättringar tar tid men blir bättre sakta men säkert. Det fungerar bäst när vi får de som använder våra tjänster med på tåget, t ex eleverna.

3. Nyttan för målgrupperna

Ekonomiavdelningen

- Ekonomiavdelningen har Kretsloppsplanen i bakhuvudet när de arbetar med såväl verksamhetsplanering som internkontroll, och upplever den som ett dokument som är lätt att förstå och tar upp rimliga mål och förslag.

4. Ökad kunskap och förståelse

- -

5. Tidig och hållbar fysisk planering

Plan- och byggenheten

- Plan- och byggenheten arbetar med avfalls och resurshållningsfrågor i ÖP, detaljplaner och bygglov/ rivningslovs ärenden. Vid detaljplaneläggning vägs avfallshämtningens påverkan på aspekter som trafiksäkerhet, arbetsmiljö och buller vid planering i bostadsområden och andra områden.

6. Hållbara inköp

Ekonomiavdelningen

- Ekonomiavdelningen har under denna period haft ett mål som lyder ”Ekonomiavdelningen ska genom träffsäker upphandling bidra till att skapa förutsättningar för ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet”, och detta ska nås genom att ”Ekonomiavdelningen ska genom våra policys och riktlinjer skapa förutsättningar för ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet. Detta ska göras genom att säkerställa att 75 % av alla upphandlingar ska ha miljömässiga krav på transporter, att 75 % ska ställa krav enligt ILOs (Internationella arbetsorganisationen) kärnvärden samt att 75 % av fordonsinköpen ska utvärderas på livscykelkostnad.”
- Avdelningen ha även ett mål som lyder ”Upphandlingsfunktionen ska bidra till en hållbar planering över kommunens upphandlingar” vilket bland annat ska innebära att antalet oplanerade upphandlingar minskar, vilket i sin tur leder till en bättre kontroll av vad och hur inköp sker så att inköpsriktlinjer och upphandlingspolicy (med miljökrav) kan följas på ett bra sätt.
- Utöver det så har avdelningen under aktuell period internkontrollerat att möbelinköp sköts i enlighet med möbelpolicyn (cirkulär ekonomi).
- Att arbeta med uppföljningen av ovanstående har fungerat väl. Det område som ekonomiavdelningen har stött på vissa problem med är just möbelinköpen. Oftast har det berott på okunskap hos den som har handlat, att denne inte har känt till vad möbelpolicyn innebär. Ibland motiveras även felköp med tidsbrist, att det går snabbare att åka och handla på t ex IKEA (vilket innebär dubbelfel) än att först höra av sig till Möbelpoolen. Detta är ett område som vi generellt behöver bli bättre på att belysa internt så att det blir känt vad som gäller.

7. Värdeskapande samverkan och gemensamt lärande

Näringslivs- och arbetsmarknadsavdelningen

- Vi har initierat samverkan mellan företag, kommunen och andra aktörer, exempelvis vid företagarfrukostar där hållbarhetsfrågor ibland varit på agendan.

Övriga reflektioner

- -

Gästrike återvinnare

Nedan följer exempel på arbete som bidrar till mål och framgångsnycklar.

Förebygga resursslöseri

Förebygga matsvinn

- Genomfört en webbsänd Cook along tillsammans med Gävle kommun för att inspirera till att minska matsvinn.
- Kampanj i radio, tryckt och digital media samt information på hemsida, i egna trycksaker (ren information och bilaga till fakturan) och i sociala medier om hur man förebygger sitt matsvinn. Kampanjerna har ofta körts i början av året efter helgdagar då mycket rester kan uppstå.
 - [Matavfall - Gästrike återvinnare](#)

Förebygga funktionellt livsmedelssvinn

- Gästrike återvinnare stöttar Matakuten och Matkassen med medfinansiering

Förebygga engångsartiklar av plast

- Gästrike återvinnare informerar på många sätt, via webbplats, kampanjer, samarbete med fastighetsägare, tryckt material mm
 - [Plastförpackningar och engångsartiklar - Gästrike återvinnare \(gastrikeatervinnare.se\)](#)
 - [Återvinning - Gästrike återvinnare \(gastrikeatervinnare.se\)](#)
 - [Med anledning av TV-inslaget om plast - Gästrike återvinnare \(gastrikeatervinnare.se\)](#)
- Miljöpedagogerna ger vid skolbesök till eleverna ibland annat årskurs 6 och SFI i slutet av våra lektioner att hitta tre engångsartiklar de använder hemma som kan bytas ut mot hållbarare alternativ, samt reflektionsövning om mängden saker vi har runt oss - detta i syfte att minska avfallet. Allt vi köper och konsumerar blir en gång till avfall.

Förebygga hushållsavfall

- Information i olika kanaler.

Minska gifter i kretsloppet

Inget farligt avfall i restavfall

- Mottagning av farligt avfall på återvinningscentraler

- Gästrike återvinnare tar emot kasserade elektronikprodukter vid de återvinningscentraler som finns i kommunerna. Utöver detta arbetar förbundet med följande för att främja återvinning av elektronikprodukter:
 - Insamling av smått elavfall, lampor och batterier via de "EL:IN"-skåp som finns i matvarubutiker.
 - Insamling av smått elavfall, lampor och batterier via behållare i återvinningsrum i flerbostadshus. Här finns information om insamling av elavfall flerbostadshus: 25 liters hinkar - Gästrike återvinnare (gastrikeatervinnare.se)
- Miljöpedagoger som informerar och utbildar i skolor på alla nivåer och i detta ingår att berätta om elavfall.
- Kampanj - elprylar: Elprylar - <https://gastrikeatervinnare.se/bli-en-miljohjalte/atervinning-av-elprylar/>
- Sorteringsguide med information om farligt avfall- elavfall osv: <https://gastrikeatervinnare.se/atervinning/sorteringsguide/>
- Kommunikation kring El:in-skåp för insamling av smått elavfall i tryckt material och på hemsidan.
- Information och inspiration i sociala medier
- Broschyren *Ren information*
- Utbildning Ockelbogårdar om farligt avfall

Upphandla produkter utan farliga ämnen

- Nytt avtal med kemikalieleverantör för verkstad, ny kemikalierutin och utrensning av kemikalier har gjort att vi minskat de kemiska produkterna i verkstaden från 126 st till 94 st.
- Ny leverantör för kemikalier i verkstaden vilket lett till bättre kontroll över vilka kemikalier vi använder.
- Ny kemikalierutin beslutad och under implementering för att följa upp vår kemikaliehantering och byta ut skadliga produkter mot bättre alternativ.
- Riktlinjer för inköp har tagits fram som beskriver vilka miljökrav vi ska ställa vid upphandling och inköp.

Återanvända

Mer grovavfall till återbruk via återvinningscentraler

- Insamling av lastpallar för återbruk infört på alla återvinningscentraler (tidigare enbart på Gävle återvinningscentral).

- Gästrike återvinnare tar emot begagnade saker på återvinningscentralerna och vidareförmedlar till second hand aktörer.
- Sandviken ÅVC har hyllor för det som second-hand inte tar emot: böcker och krukor. Där kan besökare lämna och ta med sig hem.

Återanvändning och reparation av prylar

- Kommunikerat återanvändning och reparation av prylar i broschyren *Ren Information* :
 - 10 sätt att minska ditt avfall (fokus återanvändning).
 - Uppstart insamling av lastpallar som lagas och återanvänds.
 - Så får du en kapselgarderob (fokus på hållbarhet, kvalitet som uppmuntrar till lagning för längre livstid för plaggen)
- Kommunikerat återanvändning och reparation av prylar i fripassagerare som går ut med fakturorna:
 - Så ger du dina textilier längre liv (reparation)
 - Tomtens recept på fröjdefull jul (ge bort kreativa och återbrukade klappar)

Återanvändning och reparation av bygg- och rivningsavfall

- Gästrike återvinnare gick med i Gävle klimatavtal och i arbetsgruppen för återbruk av byggmaterial.

Återanvändning och reparation av arbetskläder

- -

Övrigt inom Återanvända

- -

Återvinna

Minska mängden restavfall

Öka sortering och återvinning av matavfall

Rätt sorterat matavfall (hög renhet)

Öka sortering och återvinning av förpackningar och tidningar

Åtgärder för ökad sortering bidrar till samtliga dessa mål och redovisas därför tillsammans.

- Projektet Närsorterat löper på och vi har påbörjat införandet av fastighetsnära insamling av papper- och plastförpackningar med nya kärl till hus och villor under hösten 2024.
- 80 st nya flerbostadshus har fått full sortering.
- Infört full sortering hos Svea fastigheter i Sätra och genomfört dörrknackning.

- Plockanalys genomförd för att kunna mäta resultat mot målet.
- Infört separat insamling av matfett på ÅVC som nu går till produktion av biobränslen i stället för till förbränning.
- Samarbete med fastighetsägare
- Stöd till fastighetsägare till flerbostadshus för att få sorteringen att fungera. Se t ex Flerbostad - Gästrike återvinnare (gastrikeatervinnare.se)
- Miljöpedagoger som arbetar för att stärka ett hållbart och miljömedvetet beteende genom utbildande insatser i alla fem kommuner. Verksamheten omfattar åldersanpassade skolbesök från förskola till gymnasium, undervisning inom vuxenutbildning och SFI, samt föreläsningar och guidningar på återvinningscentraler. Målet är att öka kunskapen om avfall, återvinning och hållbar utveckling.
- Driver ett stort projekt, "Närsorterat" för att införa fastighetsnära insamling av förpackningar från alla hushåll i enlighet med de nya bestämmelserna i lagstiftningen om att förpackningar ska hämtas fastighetsnära och under kommunalt ansvar. Börjat införa Närsorterat hos småhus i några områden samt arbetar vidare med att införa Närsorterat i flerbostadshus.
- Broschyren *Ren information*
- Miljöstyrande avfallstaxa som styr till att det ska löna sig att sortera. Restavfall är dyrt, matavfall är kostnadsfritt. Mindre kärll och glesare hämtning av restavfall ger lägre kostnad.
Felsorteringsavgifter används i syfte att tydliggöra problemen och uppmärksamma avfallslämnaren på att det kostar med felaktig sortering.
- Sorteringsguide: Restavfall - <https://gastrikeatervinnare.se/avfallstyp/restavfall/>
- Dekaler på sopbilar
- Byggt upp en kunskapsbank för att hitta ex. tips, inspiration och mer information om vad som händer med avfallet Bli en miljöhjälte - <https://gastrikeatervinnare.se/bli-en-miljohjalte/>
- Trycksaker (ren info, fripassagerare "Så kan du minska ditt eget sopberg")
- Digitala och tryckta annonser
- Dörrknackning Sveavägen i Sandviken
- Evenemangsdag på Nya bruket för förbättring av sortering matavfall
- Familjedagar med Sandvikenhus
- Genomfört plockanalys av restavfall och matavfall
- Tillverkning av minikärl till förskolor
- Utredning och test med entreprenör av förpackat livsmedel
- Matavfallssortering på Ovako Steel

- Infört full sortering på "Uret" i Ockelbo
- Inlägg i sociala medier

Efterfråga återvunnen plast

- Gästrike återvinnare ställer vid upphandling krav på minst 95 % återvunnen plast i våra sopkärl och att plasten ska vara återvinningsbar.

Öka återvinning av grovavfall på återvinningscentraler

- Infört sortering på återvinningscentralerna av fiskeredskap.
- Digitala och tryckta annonser om däckåtervinning
- Annonser om återvinning av impregnerat trä och obehandlat trä
- Annonser om trädgårdsavfall
- Annonser följs upp via en kampanjsida/kunskapsbank på hemsidan www.gastrikeatervinnare.se som alltid ligger kvar.
- Tagit fram en app där vi valt att lyfta fram ÅVC:s öppettider, information om ÅVC samt packlistan för att kunden enkelt ska få tillgång till informationen direkt i telefonen.
- "Töm säcken", det vill säga rutinen på återvinningscentralerna att alla säckar ska tömmas ur och inte slängas med innehåll i, för att öka sorteringen och återvinningen. Vi har tagit fram stora tydliga skyltar på alla ÅVC:er för att förtydliga Töm säcken.
- Information i trycksaker som broschyren *Ren information* och bilaga till fakturor.

Öka sortering och återvinning av textil

- Utredning har genomförts av insamlingen av textilavfall i och med krav på utsortering fr.o.m. 2025.
- Insamling av textilier på återvinningscentraler för återanvändning och återvinning
- Kampanj om textilier: <https://gastrikeatervinnare.se/bli-en-miljohjalte/textilatervinning/>
- Broschyren *Ren information*

Hålla rent och snyggt

Öka antalet deltagare i skräpplockardagar

- Intern Plocka skräpaktivitet - Gästrike återvinnare genomförde en stor intern Plocka skräp-aktivitet i samband med den nationella kampanjen Hela Sverige plockar skräp.

- Våra egna rutiner för städning av våra anläggningar har förbättrats genom miljöronder, förbättrad skötsel av dagvattenanläggningar och rutiner för städning av omlastningsytan.
- Medverkat vid Kusträddardag Skutskär
- Information och inspiration i sociala medier

Öka antalet hållbara event

- Ökad sortering vid flera evenemang
 - Stadsfesten i Gävle 2024 (4 st sorteringsstationer + samtliga matstånd med matavfallssortering)
 - Evenemang för Ingrosso + Bolaget med full sortering
 - Invigningen av Gävlebocken
 - Nationaldagsfirande i Stadsparken i Sandviken Vi hade utbildning med volontärer om sortering/återvinning och införde full sortering och tog bort restavfallet vid eventet.
 - På Våruset och GD-GIF har vi infört sortering av förpackningar och tagit bort kärl för restavfall som en del i strategin för att jobba med mer hållbara event
 - Familjedag Ockelbo
 - Event på Wij Trädgårdar Ockelbo
 - Nationaldagsfirande i Boulognerskogen i Gävle
 - Fallens Dag i Älvkarleby

Nycklar till framgång

1. Ökad beteendeinsikt

- Genomfört interna utbildningar om beteendeförändring och använder kunskapen i vårt arbete
- Medverkat i Gävle kommuns projekt "Hållbar vardag i Gävle" där familjer under ett år provade på att leva mer hållbart.

2. Tydligt ansvar, tydlig organisation och styrning

- Vi arbetar aktivt för att få in Kretsloppsplanens mål i verksamhetsplanen för Gästrike återvinnare
- Beslutat om förlängning av Kretsloppsplanerna tillsammans med kommunerna

3. Nytt för målgrupperna

- Kretsloppsplanen är ett underlag till verksamhetsplanen för Gästrike återvinnare
- Vi bryter ner målen till VP-mål och avdelningarna sätter aktiviteter. 2024 var personalen på återvinningscentralerna delaktiga i detta.

4. Ökad kunskap och förståelse

- Våra miljöpedagoger genomför kontinuerligt utbildningar om sortering, återvinning, avfallsförebyggande och att hålla rent och snyggt. Miljöpedagogerna arbetar för att stärka ett hållbart och miljömedvetet beteende genom utbildande insatser i alla fem kommuner. Verksamheten omfattar åldersanpassade skolbesök från förskola till gymnasium, undervisning inom vuxenutbildning och SFI, samt föreläsningar och guidningar på återvinningscentraler och Gästrike Ekogas. Målet är att öka kunskapen om avfall, återvinning och hållbar utveckling. De medverkar även vid olika evenemang i syfte att utbilda och skapa engagemang och handlingskompetens.
- Medverkat i projektet "Hållbar vardag".
- Genomfört Cook-along tillsammans med Gävle kommun
- Skol- och förskolebesök och tillverkning av minikärl för förskolor
- Föreläsningar för verksamheter.
- I nätverket för fastighetsägare har vi genomfört ett möte med tema Närsorterat.
- Ren information (Broschyr som lämnas ut till samtliga hushåll i Gävle, Hofors, Ockelbo, Sandviken och Älvkarleby). Innehåll 2024:
 - Matavfallssortering till alla (fakta, sanning eller myt och info)
 - Så får du det att fungera (Matavfallspåsen)
 - Allt fler plastförpackningar går att återvinna.
 - Töm säcken
 - Så får garageportexperten det att fungera med återvinning för deras kunder efter automatisk fakturering.
 - Automatisk fakturering
 - Kusträddardagen, anmälan
 - så lång tid tar det för skräpet att brytas ner.
 - Återvinn matolja
 - Lilla sorteringsguiden
 - återbruket
 - Sopor- värdefulla resurser
 - minska ditt sopberg
 - så sorterar du - nu på olika språk
- Sorteringsfilm med undertext + tal på olika språk
- Broschyr - Så lyckas du med sorteringen
- I nätverket för fastighetsägare har vi genomfört ett möte med tema Närsorterat.
- I projekt Närsorterat informerar vi alla som får de nya kärnen för pappers- och plastförpackningar om sortering.

5. Tidig och hållbar fysisk planering

- Gästrike återvinnare bidrar i plan- och byggprocesser med att yttra oss och påminna om vikten av rätt utformade, placerade och dimensionerade återvinningsrum. Under året har vi deltagit i planprojekt Nyhamn t.ex. och svarat på 174 plan- och bygglovsremisser.
- Vi arbetar aktivt tillsammans med framför allt Livsmiljö Gävle och VGS, för att hjälpas åt att få in avfalls- och återvinningsfrågorna tidigt i plan- och byggprocesserna.

6. Hållbara inköp

- Vi arbetar aktivt och systematiskt för att öka hållbarheten vi upphandlingar och inköp.
- Vi har tagit fram miljöriktlinjer för inköp och upphandling.

7. Värdeskapande samverkan och gemensamt lärande

- Gästrike återvinnare har startat ett nätverk för fastighetsägare, för ökad återvinning och resurshushållning
- Medverkar i programgruppen för det Miljöstrategiska programmet i Gävle
- Medlem i Gävle Klimatavtal
- Deltar och är ordförande i den regionala arbetsgruppen för Kretsloppsplanerna, där samtliga kommuner i länet samt Älvkarleby ingår.
- Deltar i ett nationellt kemikalienätverk
- Medverkar i arbetsgrupper hos branschorganisationen Avfall Sverige.
- Samverkar i avfallsfrågor med kommunerna i Hälsingland.
- Samverkar med andra kommuner i t.ex. Hälsingland, Dalarna och Västmanland kring fastighetsnära insamling av förpackningar.
- Hållbarhetsevent på Högskolan Gävle
- Närvarar vid den regionala miljömålskonferensen som Länsstyrelsen arrangerar.

Övriga reflektioner

- Separat insamling av invasiva växter har införts på återvinningscentralerna. Syftet är att minska risken för spridning vid hantering, transport och behandling.

Bilaga 2 Uppföljning av målet om avloppsslam

I Kretsloppsplanerna finns ett mål om framtida återvinning av fosfor och andra resurser ur avloppsslam. Enligt Naturvårdsverkets vägledning om kommunal avfallsplanering ska den kommunala avfallsplanen (kretsloppsplanen) innehålla mål och åtgärder för att förebygga och hantera det avfall som kommunen ansvarar för. Kommunen ansvarar både för kommunalt avfall och för avfall som uppkommer i kommunala verksamheter. Slam är ett avfall som uppkommer i kommunal verksamhet. Planering och utredning av behandling av slam från enskilda avlopp sker hos Gästrikre återvinnare. Planering och utredning av behandling av slam från avloppsreningsverk sker hos Gästrikre Vatten och Sandviken Energi, i andra planeringssammanhang. Därför är målet om avloppsslam i Kretsloppsplanen formulerat som en hänvisning till annat arbete med strategi för framtida återvinning av avloppsslam.

SLAM

- En strategi för framtida återvinning av fosfor och andra resurser ur avloppsslam ska tas fram till år 2025
Målvärde:
Strategi framtagen senast 2025 (ja/nej).

Kommentar till målet:

Lagstiftningen för hantering av avloppsslam håller på att ses över. Det är viktigt att vi bevakar utvecklingen och planerar aktivt för kommande krav och förutsättningar när det gäller återvinning av fosfor och andra resurser i slam. Samt att vi i framtida slamstrategi har ett brett kretsloppsperspektiv. Detta gäller både slam från kommunala reningsverk och enskilda avlopp.

Slam från kommunala avloppsreningsverk

Gästrikre Vatten: En handlingsplan för avsättning av slam togs fram under 2024. I den diskuteras kortsiktig hantering av slam för de kommande fem åren och mer långsiktiga lösningar som är aktuella för Gävles framtida reningsverk (NRG-projektet). För de kommande fem åren har Gävle, Hofors, Ockelbo samt Älvkarleby ett nytt slamhanteringsavtal med mottagare som utför samförbränning av slam. Inom NRG-projektet och i parallella projekt för kommunernas framtida avloppshantering utreds olika tekniker för att slam i framtiden ska kunna avsättas högre upp i avfallshierarkin, till exempel termisk behandling med biokol som produkt. Det gäller slam för både enskilda avlopp och för slam som produceras inom Gästrikre Vattens avloppsreningsverk. Det finns osäkerheter i ny lagstiftning från EU:s avloppsdirektiv och slamdirektiv som påverkar regelverk och marknad, vilket följs inom Gästrikre Vatten och genom branschorganisationen Svenskt Vatten.

Sandviken Energi Vatten AB avsätter i dagsläget allt slam från avloppsreningsverk på jordbruksmark. Denna avsättning är högt upp i EUs avfallshierarki där högsta nivån är att förebygga att slam uppstår samt bedriva ett aktivt uppströmsarbete med syfte att förbättra slamkvaliteten. Visionen idag är att fortsätta med denna avsättning mot lantbruk men det finns inga beslut fattade som långsiktigt befäster denna vision. Anledning till detta är osäkerheter gällande ny lagstiftning inom EU. Hur denna lagstiftning ska efterlevas är ännu inte klarlagt i regelverk men det kan förändra

möjligheterna till avsättning av slam på åkermark. Sandviken Energi Vatten AB bevakar frågan via branschorganisation Svenskt Vatten.

Slam från enskilda avlopp

Gästrike återvinnare har inte genomfört något strategiskt arbete för framtida återvinning av fosfor och andra resurser. Det har inte funnits utrymme att prioritera det. Verksamheten har prioriterat arbete för att säkra att det överhuvudtaget finns en framtida behandling av slammet från enskilda avlopp.

Bilaga 3 Uppföljning av de mål som Gästrike återvinnare har statistik för

På kommande sidor följer en uppföljning för 2024 av de mål som Gästrike återvinnare har statistik för. Uppföljningen av övriga mål sker i respektive kommun.

Grön cirkel = Målet ser ut att nås

Gul cirkel = Målet kan nås

Röd cirkel = Målet ser inte ut att nås

Förebygga resursslöseri

Livsmedelssvinn

Mål

Funktionellt livsmedelssvinn ska i första hand förebyggas, och när det ändå uppkommer ska det i största möjliga utsträckning förmedlas till behövande.

Kommentar: Funktionellt livsmedelssvinn är mat, förpackad eller i lösvikt, som näringsidkaren inte kan sälja och avser att kasta. Det mesta handlar om att bäst-före-datum passerat men att maten är fullt tjänlig. Denna fråga hänger tätt samman med social hållbarhet. Det bästa vore om inget sådant livsmedelssvinn uppstod överhuvudtaget, men än så länge uppstår det och då är det bättre att det äts upp än att det kastas. I dagsläget förmedlar Matakuten funktionellt livsmedelssvinn från ett antal verksamheter, och målsättningen är att öka antalet samarbeten. Matakuten är en ideell förening som bidrar till att livsmedel äts upp i stället för att kastas.

Målvärde

Antalet verksamheter som lämnar funktionellt livsmedelssvinn till förmedling till behövande ska öka.

Utfall för Matakuten Gävle

År	Verksamheter som lämnar löpande (antal)	Verksamheter som lämnat sporadiskt (antal)	Insamlad och förmedlad mängd (ton)
2022	22	6	170
2023	29	20	220
2024	31	24	270

Utfall för Matkassen Ockelbo

År	Verksamheter som lämnar löpande (antal)	Verksamheter som lämnat sporadiskt (antal)	Insamlad och förmedlad mängd (ton)
2024	ingen uppgift	ingen uppgift	9,85

Förebygga resursslöseri

Hushållsavfall

Mål

Mängden hushållsavfall per invånare (restavfall, matavfall, förpackningar, returpapper och grovavfall inklusive trädgårdsavfall) ska minska.

Kommentar: Målet avser den totala mängden hushållsavfall (restavfall, matavfall, förpackningar, returpapper och grovavfall inklusive trädgårdsavfall) per person som uppkommer, oavsett hur det tas omhand. Målet mäter inte om återvinningen ökar, utan om avfall uppkommer i mindre utsträckning. Om mängden per person minskar så är det en indikation på att avfall har förebyggts, det vill säga inte uppstått. En svårighet med detta mål är att mängden grovavfall från återvinningscentraler kommer från både privatpersoner och företag. År 2015 var mängden hushållsavfall 450 kilo/person och 2020 var mängden 428 kilo/person.

Målvärde

Gävle: År 2025 har hushållsavfallet minskat med **20** procent jämfört med 2015, till 360 kilo/person.

Hofors, Ockelbo, Sandviken och Älvkarleby: År 2025 har hushållsavfallet minskat med **15** procent jämfört med 2020, till 360 kilo/person.

Utfall 2024

Minskning från 2015 till **2024** med **16** procent, till **377 kilo/person**.

Minskning från 2020 till **2024** med **12** procent, till **377 kilo/person**.

Minska gifter i kretsloppet

Restavfall

Mål

Det ska inte finnas något farligt avfall i hushållens restavfall.

Kommentar: Målet avser att restavfallet ska vara fritt från allt slags farligt avfall, även elavfall. Om restavfallet är fritt från farligt avfall är det rimligt att anta att så gott som allt farligt avfall och elavfall sorteras ut korrekt från hushållen.

Målvärde

Andelen farligt avfall (inklusive elavfall) i restavfallet ska minska med **50%** från år 2018 till år 2025.

Utfall 2024

Andelen farligt avfall (inklusive elavfall) har minskat med **31%** (från 0,91 % till 0,63%) från 2018 till 2024, då senaste plockanalysen gjordes

Återanvända

Grovavfall

Mål

Andelen grovavfall som lämnas till återanvändning via återvinningscentraler ska öka, och vi bidrar därmed till att förflytta grovavfallet uppåt i avfallstrappan.

Kommentar: Fortfarande slängs en hel del användbara saker, som skulle kunna återanvändas. Målet handlar om att mer av detta ska lämnas in till mottagningarna för användbara prylar på återvinningscentralerna. För att göra en större förflyttning behövs det förändrade förutsättningar. Andelen som lämnas till återanvändning har ökat, men det är en mycket liten del av den totala mängden grovavfall (mindre än en procent).

Målvärde

Ökning med **25%** från år 2020 till år 2025

Utfall 2024

Ökning med **35%** från 2020 till 2024 (från 0,48% till 0,65 %)

Kommentar till procentsatserna:

År 2020 var mängden återbruk 219 ton av totalt insamlade 45 427 ton på återvinningscentralerna. År 2024 var mängden återbruk 233 ton av totalt insamlade 36 020 ton på återvinningscentralerna

Kompletterande kommentar till utfallet: Målet ovan avser sådant som besökare lämnar in till återbruksmottagningarna på återvinningscentralerna. Förutom det så går även annat material till återbruk. Det gäller bland annat lastpallar (161 ton), brandsläckare (12 ton) och en stor del av den textil som samlas in på återvinningscentralerna (61% av 566 ton = 345 ton).

Återvinna

Restavfall

Mål

Mängden restavfall ska minska.

Kommentar: Detta är en variant av målen om att öka sorteringen och återvinningen av matavfall, förpackningar och tidningar. Vi har mycket stora mängder restavfall. Ungefär två tredjedelar av det som kastas i restavfallet är sådant som borde sorterats ut och återvunnits i stället för att förbrännas. Det innebär både resursslöseri, utebliven miljönytta och höga kostnader.

Målvärde

Mängden restavfall ska minska med **15%** från år 2020 till 2025, till 124 kilo/person (från 146 kilo/person)

Utfall 2024

Mängden restavfall har minskat med **8 %** från 2020 till 2024, till 135 kg/person.

Matavfall

Mål

Av allt matavfall som uppkommer, ska andelen som sorteras ut och återvinns till biogas och biogödsel öka.

Kommentar: Det finns även ett nationellt mål där målnivån också är 75%. Det innebär att av allt matavfall som uppkommer, så ska minst 75 % sorteras och lämnas till återvinning och bli till biogas och biogödsel. År 2020 var nivån 63%. Detta mål i Kretsloppsplanen avser insamlad mängd.

Målvärde

År 2025 sorteras minst **75%** av matavfallet ut.

Utfall år 2024

Andelen matavfall som sorteras ut var **65%**.

Mål

Det matavfall som sorteras ut till återvinning ska vara rätt sorterat.

Kommentar: Det är viktigt att matavfallet är rätt sorterat och håller en hög renhet, så att det biogödsel som produceras vid rötningen är fritt från föroreningar och kan användas som näring i odling.

Målvärde

Det sorterade matavfallet har en renhet på minst **99%** i påsarna.

Utfall 2024

Renheten var vid senaste regelbundna plockanalysen **98,4%** (år 2024), men på sina håll är renheten sämre. I vissa undersökta områden har renheten varit mellan 92-96%.

Förpackningar och tidningar

Mål

Av alla förbrukade förpackningar och tidningar som uppkommer, ska andelen som sorteras ut och återvinns öka.

Kommentar: Målet motsvarar målet ovan om matavfall, men för förpackningar och tidningar. År 2020 var nivån 58%.

Målvärde

År 2025 sorteras minst **70%** ut.

Utfall 2024

Andelen förpackningar och tidningar som sorterades ut var **59%**.

Grovavfall

Mål

Ännu mer av det grovavfall som lämnas till återvinningscentralerna i kommunerna Gävle, Hofors, Ockelbo, Sandviken och Älvkarleby materialåtervinns och vi bidrar därmed till att förflytta grovavfallet uppåt i avfallstrappan.

Kommentar: Om mängden grovavfall som går till deponi och förbränning minskar förflyttar vi avfall uppåt i avfallstrappan till återvinning och återanvändning.

Målvärde

Mängden grovavfall som går till deponi ska minska från 7,9 kg/person till **3,9** kg/person från år 2020 till 2025.

Mängden grovavfall som går till förbränning ska minska från 35 kg/person till **27** kg/person från år 2020 till 2025.

Utfall 2024

Mängden grovavfall som gick till deponi var **4,7** kg/person.

Mängden grovavfall som gick till förbränning var **29** kg/person.

Textil

Mål

Andelen textil i restavfallet ska minska.

Kommentar: Textil är ett prioriterat avfallsslag såväl inom EU som nationellt. För att åstadkomma en bättre sortering så att andelen textil i restavfallet minskar, behöver möjligheterna att lämna in textil till återvinning förbättras. År 2020 var mängden textil i restavfallet 5,7 kg/person.

Målvärde

Andelen ska minska med **30%** från år 2020 till 2025.

Utfall 2024

Andelen textil i restavfallet var 3,1% vid plockanalysen 2024. (Vid plockanalyserna 2018 och 2021 var andelen 3,9% vid båda tillfällena). Alltså har andelen minskat med **21 %**.

Räknat i kg/person är minskningen 20%

Mål

Mängden insamlad textil på återvinningscentralerna ska öka.

Kommentar: Återvinningscentraler är ett sätt att möjliggöra insamling av textil för återvinning. Förutom återvinningscentraler, behöver möjligheterna att lämna in textil förbättras genom till exempel fastighetsnära insamling.

Målvärde

Mängden textil ska öka från 3,6 kg/person till **4,5** kg/person från år 2020 till 2025.

Utfall 2024

Mängden insamlad textil på återvinningscentralerna var **3,4** kg/person år 2024.

Kompletterande kommentar till utfallet: Från och med 2025 är det ett lagkrav att alla ska sortera ut textilavfall och lämna till kommunens insamlingssystem. Insamlade mängder 2025 hittills är betydligt större än tidigare år. Utfallet för 2025 kommer att vara betydligt högre och prognosen är att målet kommer att nås framöver, trots att siffrorna för 2024 inte pekar på det.